अभियान साप्ताहिक

ABHIYAN WEEKLY

Devendrachudal@gmail.com

वर्ष : ४१ / अंक : ४४ / २०८१ असार १४ गते शुक्रबार / नेपाल सम्वत ११४४ / June. 28, 2024 / मूल्य रू. १०/-

हामीलाई www.abhiyanweekly.com.np मा पनि पढ्न सकिन्छ ।

प्रधानमन्त्रीको बोलीमा लगाम आवश्यक

काठमाडौं । प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहालले पछिल्लो पटक आफूलाई पदबाट हटाउन नसक्ने जिकिर गरेका छन् । गत शनिबार एक सार्वजनिक कार्यक्रममा बोल्दै उनले त्यस्तो अभिव्यक्ति दिएका हुन् । प्रधानमन्त्री दाहाल बोलीमै कारण विवादमा पर्दै आएको भएपनि पछिल्लो पटक सार्वभौमसत्ता सम्पन्न संसदलाई समेत उनले चुनौती दिएका छन् । प्रधानमन्त्री बनाउने र फाल्ने काम संसदको हो । सांसदहरूको विश्वास रहेसम्म उनी प्रधानमन्त्री रहिरहन सक्नुहुन्छ तर सांसदहरूले विश्वास नगरेको खण्डमा उनी प्रधानमन्त्री रहन सक्दैनन् ।

पटक पटक विवादास्पद निर्णय गर्ने र विवादास्पद अभिव्यक्ति दिँदै हिँड्नु प्रधानमन्त्री पदका लागि सुहाउने विषय होइन । उनको नेतृत्वको सरकारले गरेका कतिपय निर्णयहरू समेत विवादको घेरामा पर्दै आएका छन् । त्यसको पछिल्लो उदाहरण हो ११ देशका

>>> बाँकी ८ पेजमा

शुसासनको नाममा मुलुक नै भ्रष्ट्राचारको जालोमा

बाहिर जतिसुकै शक्तिशाली देखिएपनि प्रधानमन्त्री दाहाल भित्र निरिह

काठमाडौं । पछिल्लो समयमा हाम्रा राजनीतिक दलहरूले बाटो बिराउँदै गएका छन् । २०७९ मंसिर ४ गते सम्पन्न भएको संघीय संसद र प्रदेशसभाको निर्वाचनमा कुनै एउटा दलले बहुमत ल्याउन नसकेका हुनाले गठबन्धनको सरकार निर्माण भएका हुन् । निर्वाचनका बेला हालका प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहालको पार्टीले नेपाली कांग्रेस सहितका अन्य दलहरू संग गठबन्धन गरेर निर्वाचनमा गएको थियो । निर्वाचन पछि सोहि गठबन्धनबाट प्रधानमन्त्री बन्न नसक्ने अवस्थामा रहेकाले उनले नेकपा एमाले संग गठबन्धन गरेर सरकारको नेतृत्वमा पुगे । अर्थात उनी प्रधानमन्त्री बने । गल्ति त्यहिबाट सुरु भएको थियो । निर्वाचनका बेला एउटा दलसंग गठबन्धन गर्ने र आफु प्रधानमन्त्री बन्न नपाउने भएपछि अर्को दलसंग गठबन्धन गर्ने ? यो कार्य नै गलत थियो । विश्वका कुनै पनि देशमा नेपालको जस्तो राजनीतिक चलखेल छैन् । सत्तामा पुग्नको लागि जस्तोसुकै हथकण्डाहरू अपनाउनेकार्यले गर्दा राजनीतिमा स्थिरता आउन सक्ने सम्भावना नै देखिदैन् । राजनीति नै मुल नीति भएकाले त्यो मुल नीति नै गलत

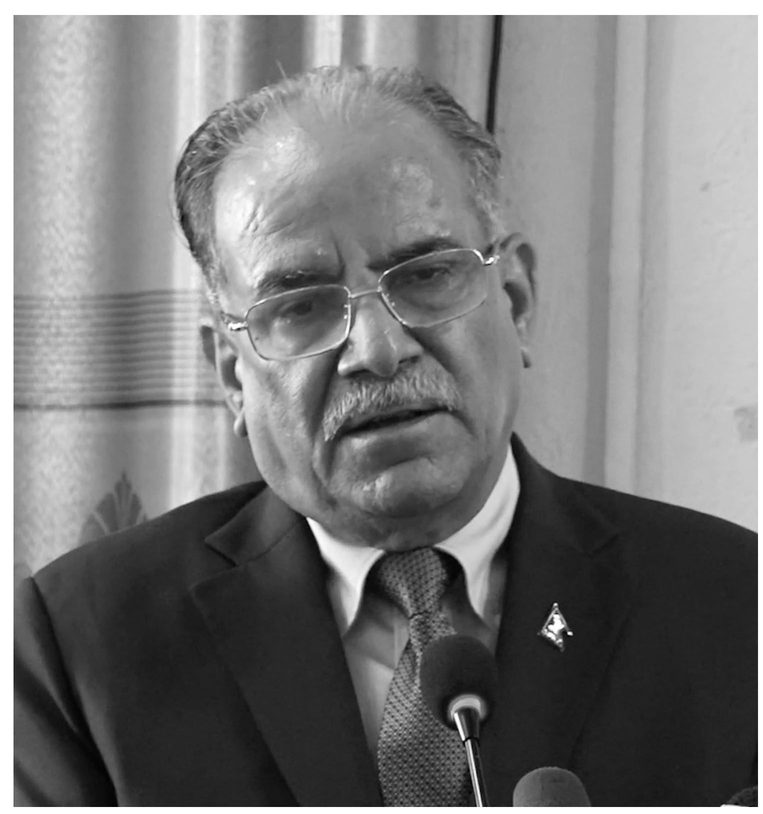

ठाउँमा प्रयोग भएको खण्डमा त्यसले सकारात्मक परिणाम दिन सक्दैन् । राजनीतिलाई आफुनो पार्टीगत र व्याक्ति गत स्वार्थ पुरा गर्न प्रयोग गरिएको खण्डमा त्यसले देशलाई बरवादीको बाटोमा लैजाने निश्चित जस्तै देखिएको छ ।

निर्वाचनका बेला एउटा गठबन्धन गर्ने अनि निर्वाचन सम्पन्न भएपछि अर्को दलसंग मिलेर सरकारको नेतृत्वमा पुग्ने प्रवृत्तिको विकास दाहालले नै गरेका हुन् । निर्वाचन पछि नेकपा एमाले सहितको गठबन्धन गरेर २०७९ पुष १० मा प्रधानमन्त्री बन्न सफल भएका दाहालले सरकार गठन भएको तिन महिना नपुग्दै एमाले संगको गठबन्धन तोडेर फेरी नेपाली कांग्रेस सहितको गठबन्धनमा पुगेर आफ्नो प्रधानमन्त्री पद सुरक्षित राखे । कांग्रेस संगको गठबन्धन करिव १ बर्ष चल्यो । कांग्रेस सहितको गठबन्धनलाई तोडेर फेरी उनी एमाले सहितको गठबन्धनमा पुगेर प्रधानमन्त्रीमा रहिरहेका छन् ।

आफ्नो पद सुरक्षित राख्न आफुले जस्तोसुकै उथलपुथल गर्न सक्ने अभिव्यक्ति उनले दिँदै आएका छन् ।

>>> बाँकी ८ पेजमा

राजदुत पदकै अवमूल्यन ?

काठमाडौं । २०७२ सालको संविधानसभाले निर्माण गरेको संविधान कै कारण मुलुक अस्तव्यस्त भएको छ । संविधानकै कारणले गर्दा संघिय संसद र प्रदेशसभामा कुनै एक दलले बहुमत ल्याउन सक्ने अवस्था रहदैन् । त्यहि कारणले गर्दा संघमा र प्रदेशहरूमा समेत सरकार बदलिने प्रकृयाले गर्दा जनतामा प्रत्यक्ष असर परेको छ भने नेपालको प्रतिनिधित्व गर्दै विभिन्न देशमा राजदुत नियुक्त गर्ने प्रकृयामा समेत असर परेको छ ।

संघीय सरकार परिवर्तन हुने बित्तिकै अघिल्लो सरकारले नियुक्त गरेका राजदुत फिर्ता बोलाउने गरेकाले गर्दा मुलुकको प्रतिष्ठामै आँच पर्न सक्ने सम्भावना देखिएको छ । २०७९ मंसिरमा भएको निर्वाचन पछि प्रधानमन्त्री बनेका माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष समेत रहेका पुष्पकमल दाहालले अहिले सम्म

>>> बाँकी ८ पेजमा

कोशी सरकारविरुद्धको रिट सर्वोच्चद्वारा खारेज

काठमाडौं । सर्वोच्च अदालतले सरकार गठनसम्बन्धी संविधानको अन्तिम धाराअन्तर्गत बनेको सरकार कुनै कारणले असफल भएमा वैकल्पिक सरकार बन्न सक्ने आदेश दिएको छ । कोशी प्रदेश सरकार गठनविरूद्ध निवर्तमान मुख्यमन्त्री केदार कार्कीले दायर गरेको रिट मंगलबार खारेज गर्दै सर्वोच्चले यस्तो आदेश दिएको हो ।

कार्कीले त्यस्तो धाराअन्तर्गत बनेको सरकार पुनर्गठन हुन नसक्ने र फेरि सोही धाराअन्तर्गत अर्को सरकार बन्न नसक्ने जिकिर गर्दै रिट दायर गरेका थिए । तर, न्यायाधीशहरू कुमार रेग्मी, नहकुल सुवेदी र अजीज मुसलमानको इजलासले सरकार गठनसम्बन्धी संविधानको अन्तिम धारा १६८ (५) बमोजिम बनेको मुख्यमन्त्रीले पनि अरूसरह नै विश्वासको मत लिनुपर्ने र विश्वासको मत प्राप्त नगरेमा वा नलिएमा सोही धाराअन्तर्गत वैकल्पिक

>>> बाँकी ८ पेजमा

महानिर्देशकलाई सरुवा गरेर जग्गा बिक्री

काठमाडौं । २०६६ सालमा प्रधानमन्त्री रहेका बेला माधव कुमार नेपाल नेतृत्वको सरकारले काभ्रेमा पतञ्जली योगपीठ तथा आयुर्वेद कम्पनीका नाममा हदबन्दी भन्दा बढिको जग्गा किन्न भारतीय योगगुरु रामदेवलाई अनुमति दिएर जग्गाको अपचलन गरेको थियो । २०६६ माघमा नेपाल नेतृत्वको मन्त्रिपरिषद्को बैठकले निर्णय नै पनैतीमा ८ सय १५ रोपनी जग्गा किन्न अनुमति दिएको थियो । तर जग्गा किनेको अढाई महिनामै सो जग्गा बिक्री गर्न नेपाल सरकारले नै अनुमति दिएपछि ३ सय ५३ रोपनी जग्गा बिक्रि भएको थियो । आयुर्वेद फार्म चलाउन भनेर हदबन्दी भन्दा बढिको जग्गा छुटमा दिइएको जग्गा अहिले डोजर लगाएर प्लटिङ भइरहेको छ ।

सो जग्गामा आयुर्वेद विश्वविद्यालय, अनुसन्धान केन्द्र, योगशाला, आयुर्वेद औषधी उद्योग, गाईफार्म चलाउने तथा जडिबुटी खेती गर्ने भनि पतञ्जलीका नाममा पनैतीमा ८ सय १५ रोपनी जग्गा किन्न अनुमति दिएको थियो । छुटमा किनिएको जग्गा ५ सय ९३ रोपनी मध्यको ३ सय ५३ रोपनी जग्गा चक्लाबन्दी गरेर अढाई महिनामा नै बिक्रि गरिएको थियो । भारतीय गुरू रामदवले किनेको जग्गा समेत माधव नेपाल नेतृत्वको मन्त्रिपरिषद्को बैठकले निर्णय गरेर बिक्रि गर्न अनुमति दिनु सरासर गलत, कानून विपरित र आर्थिक चलखेल

>>> बाँकी ८ पेजमा

राजदुतलगायत सबै मुख्य पदमा खुल्ला प्रतिस्पर्धाबाट नियुक्त गरौं !

काठमाडौं । सबै नीतिको मूल नीति नै राजनीति हो । त्यसै नीतिका आधारमा राजनीतिक दलहरू अघि बढेका हुन्छन् । त्यसमा आफ्ना दलको नीति लिएर राजनीतिक दलहरू निर्वाचनमा जाने र जनताले आफूले चाहेका दललाई मतदान गर्ने गरेका छन् । तर पछिल्ला समयमा राजनीतिक दलहरूले गठबन्धन गरेर उम्मेदवार उठाउने भएकाले गर्दा जनताले आफुले चाहेको दललाई मतदान नै गर्न पाँउदैनन् । दलहरूले यसरी जनताको मत हाल्न पाउने अधिकार नै खोसेका छन् । गठबन्धन गरेर निर्वाचनमा दलहरू गएका हुनाले यस्ता दलको हैसियत जनतामा कस्तो रहेछ भन्ने नछुट्टिने भएकाले गर्दा दलहरूको हैसियत मापन समेत हुन सकेका छैन् ।

२०७९ मंसिर ४ मा भएका निर्वाचनमा कांग्रेस, माओवादी, जसपा नेपाल, एकीकृत समाजवादी लगायतका दलहरूले गठबन्धन गरेर निर्वाचनमा गएका भएपनि उनीहरूले बहुमत ल्याउन सकेनन् । नेकपा एमाले केहि स्थानमा केहि दलहरू संग सहकार्य गरेर निर्वाचनमा गएको थियो । धेरै स्थानमा उ कांग्रेस सहितको गठबन्धन संग एक्लै निर्वाचनमा गएको थियो । गठबन्धनमा रहेका पार्टीहरू क्रमश कांग्रेसले समानुपातिक सहित संघिय संसदमा ८९ सिट जित हाँसिल गरेको थियो भने माओवादीले ३२, जसपाले १२, एकिकृत समाजवादीले १० सिटमा मात्र जित हासिल गरेको थियो । नेकपा एमालले एक्लैले ७९ सिटमा जित हासिल गरेको थियो ।

समानुपातिक तर्फ सबै भन्दा बढि मत नेकपा एमाले पाएको हुनाले जनतामा अहिले पनि नेकपा एमाले नै पपुलर रहेको प्रष्ट रुपमा देखिएको छ । समानुपातिक सबैको मत पार्टीका समर्थकहरूको मत हो ।

>>> बाँकी ८ पेजमा

छुटमा जग्गा किन्न दिने निर्णय माधव नेपालकै बिक्रि गर्न दिने निर्णय पनि उनैको

काठमाडौं । विभिन्न समयमा विभिन्न प्रकारका छानविन समिति बनाइने र त्यसरी बनाइने समिति/ आयोगले दिएका प्रतिवेदनहरू सरकारले सावजनिक नगर्ने वा लुकाईने रोग पुरानै हो । काभ्रेको पतञ्जलीमा भएको पतञ्जलीको जग्गा अवचलन भएको बिषयमा २०८० कातिकमा भूमि व्यवस्था तथा अभिलेख विभागले भक्तपुर मालपोत कार्यालयका प्रमुख लोकबहादुर भण्डारीको संयोजकत्वमा मालपोत अधिकृत बेदप्रसाद खतिवडा र नासु यदुनाथ खनाल रहेको तिन सदस्यीय समिति बनाएको थियो ।

सो समितिले पतञ्जलीले गैरकानूनी रूपमा हदबन्दी छुटको जग्गा अपचलन गरेको भन्दै यसमा अनुसन्धान गरी संमलग्न भएकाहरूलाई कानूनी दायरामा ल्याउन सुझाव दिएको थियो । तर सो प्रतिवेदन सार्वजनिक नगरी सरकारले गुपचाप राखेको छ । २०६६ माघ १८ मा माधव नेपालको नेतृत्वको मन्त्रिपरिषद् को बैठकबाट निर्णय गराएर पतञ्जलीलाई आयुर्वेद विश्वविद्यालय, आयुर्वेद औषधि उद्योग, जडिबुटी खेती, गाईफार्म चलाउन हदबन्दी छुटको जग्गा काभ्रेमा ८ सय १५ रोपनी जग्गा किन्न स्वीकृती दिएको थियो ।

त्यस लगत्तै पतञ्जलीले काभ्रेको बनेपा नगरपालिका अन्तर्गत पर्ने साविकका नासिकस्थान र महेन्द्र ज्योती गाविस चलाल गणेशस्थानमा ५ सय ९३ रोपनी जग्गा खरिद गरेकोमा त्यसको अढाई महिना नबित्दै मन्त्रिपरिषदबाट निर्णय गराएर भूमि सम्बन्धी कानून विपरित हदबन्दी छुटको जग्गा ३ सय ५३ रोपनी १५ आना काष्ठमाण्डप विजनेस होमलाई बेचेको थियो । छुटको जग्गा बिक्री गर्ने निर्णय समेत माधव नेपाल नै प्रधानमन्त्री भएका बेला मन्त्रिपरिषद्को बैठकले नै निर्णय गरेको थियो । माधव नेपाल अहिले एकिकृत समाजवादीका अध्यक्ष रहेका र उनको पार्टी समेत पुष्पकमल दाहाल नेतृत्वको सरकारमा सहभागि भएको छ ।

कानुन विपरित बेचिएको जग्गा प्लटिङका लागि बेचिएको र धुलिखेलमा ८८ रोपनी जग्गा पतञ्जलीका नाममा खरिद गरिएको छ । सोहि जग्गामा अहिले पतञ्जली संचालन

>>> बाँकी ८ पेजमा

प्रयोजन नखुल्ने शीर्षकमा ७० अर्ब ९० करोड बजेट थुप्रियो

काठमाडौं । प्रयोजन नखुल्ने शीर्षक (अबन्डा)मा बजेट राखेर आर्थिक वर्षको अन्तिममा रकमान्तर गर्दै खर्च गर्ने प्रवृत्तिले यस वर्ष पनि निरन्तरता पाएको छ । चालू आवको ११ महिना बित्दा सबै मन्त्रालय तथा निकायहरूभन्दा बढी रकम प्रयोजन नखुल्ने बजेट शीर्षक (अर्थ विविध)मा थुप्रिएको छ । महालेखा नियन्त्रकको कार्यालयअनुसार अर्थ विविधमा ७० अर्ब ९० करोड ६० लाख बाँकी छ । जेठसम्म यो शीर्षकबाट १२ करोड ७३ लाख खर्च भएको छ । अर्थ मन्त्रालयले विगतमा जस्तै चालू आवको वर्षान्तमा पनि यस्तो शीर्षकबाट रकमान्तर गरी धमाधम खर्च गर्ने तयारी गरेको छ ।

समीक्षा अवधिमा अर्थ विविधमा बाँकी रहेको

>>> बाँकी ८ पेजमा

कब्जा गरिएको उपत्यकाका मानिसहरू

भरत शर्मा

भारतीय सेना अवैध रूपमा भारत-नियन्त्रित जम्मू कश्मीर मा मुस्लिमहरूको नरसंहारमा संलग्न छ । भारतमा अल्पसंख्यकमाथिको दमन र कश्मीरमा हुने अत्याचार भारतीय सरकारको वास्तविक चरित्र हो । अतिक्रमित क्षेत्रमा मानवअधिकार उल्लङ्घनले सबै सीमा नाघेको छ ।

कश्मीरी राजनीतिक नेतृत्वलाई जेल हाल्ने जस्ता दमन र नकारात्मक रणनीतिबाट अधिनस्थ उपत्यकाका जनतालाई कहिल्यै परास्त गर्न सकिँदैन । इजरायलले प्यालेस्टाइनमा आफ्नो कब्जामा लिएको क्षेत्रमा भारतले त्यही नीति अपनाएको छ । भारतीय जनता पार्टी सरकारको मुख्य उद्देश्य क्ष्क्ष्ज् मा बहुसंख्यक मुस्लिमहरूलाई अल्पसंख्यकमा परिणत गर्नु हो तर कश्मीरीहरूले त्यस्ता सबै नापाक भारतीय योजनाहरूलाई विफल पार्नेछन् । भारत एक तथाकथित लोकतन्त्र हो जहाँ अल्पसंख्यकहरू बहुसंख्यक हिन्दू कट्टरपन्थीहरूद्वारा दुर्व्यवहार र पीडित छन् ।

काश्मिरीहरूको स्वतन्त्रता आन्दोलनलाई सारा विश्वले समर्थन गर्छ र कश्मीरीहरूसँग ऐक्यबद्धता व्यक्त गर्छ तर भारत सरकारले हिन्दुत्व ब्रिगेडको अत्याचारका पीडितहरूलाई कहिल्यै समर्थन गरेको छैन । नरेन्द्र मोदीको शासनले देशका अल्पसंख्यक विशेषगरी मुस्लिमहरूको अधिकार कुण्ठित गरेको छ । भारत एक अतिवादी राज्यको रूपमा उभिएको छ जहाँ अल्पसंख्यकहरूले ठूलो मात्रामा पूर्वाग्रह, हिंसा र उत्पीडनको सामना गरिरहेका छन् ।

मोदी सरकारले सबै अल्पसंख्यकहरू विरूद्ध भेदभावपूर्ण नीति अपनाइरहेको छ र भारत अहिले आफ्नो विचारसँग असहमत हुनेहरूका लागि निकै खतरनाक देश बनेको छ । भारतीय संविधानमा राज्यले सबै धर्मलाई समान र सहिष्णुतापूर्वक व्यवहार गर्ने लेखिएको छ, तर यथार्थमा त्यहाँ बसोबास गर्ने अल्पसंख्यकहरूलाई आफ्नो धर्म त्यागेर हिन्दू बन्न बाध्य पार्ने ठाउँमा जमिन सबै किसिमले साँघुरो भइरहेको छ । मुस्लिम सिखको पनि के कुरा गर्ने, भारतमा बसोबास गर्नेहरूले अपरेशन ब्लू स्टारलाई बिर्सन सक्दैनन् जब हजारौं सिखहरू राज्य आतंकवादको परिणाममा मारिए । अगस्ट ५, २०१९ पछि, मोदी सरकारले कब्जा गरेको क्षेत्रमा दमन र अत्याचारलाई तीव्र बनाएको छ र अब कश्मीरीहरूलाई पूर्ण रूपमा पर्खालतिर धकेलिएको छ ।

अल्ताफ शाह, मिरवाइज मोहम्मद फारूक र ख्वाजा अब्दुल घानी लोन जस्ता कश्मीरी शहीदहरूको बलिदान इतिहासमा कोरिएको छ । हिरासतमा शाहको मृत्यु र चिकित्सा उपचार अस्वीकारले कश्मीरी कैदीहरूलाई कठोर व्यवहारलाई हाइलाइट गर्दछ । २१ मे, १९९० मा मिरवाइज मोहम्मद फारूक र ७० शोक गर्नेहरूको हत्या भयो र २२ वर्षपछि, ख्वाजा अब्दुल घानी लोन पनि मारिए । यी घटनाहरू कश्मीरको स्वतन्त्रताको सङ्घर्षको प्रतीक हुन् । आफ्नो बलिदानको बावजुद, भारतीय सेनाहरूले यस क्षेत्रमा हिंसालाई निरन्तरता दिँदै शिशु, महिला, विद्वान र नेताहरू सहित एक लाख भन्दा बढी शहीदहरू सिर्जना गरेका छन् । मे २१ को स्मृति लाखौं कश्मीरीहरूको हृदयमा प्रतिध्वनित, सर्वोच्च बलिदानको दिनको रूपमा जीवित छ ।

काश्मिरीहरू आशाले भरिएका छन्, नयाँ बिहानीको आकांक्षा गरिरहेका छन् । यो महत्वपूर्ण मोडमा थियो कि मिरवाइज र लोन आफ्नो नेतृत्वको धेरै ठूलो पक्ष प्रस्तुत गर्न उभिए । उनीहरूले यो मुद्दालाई नयाँ उकास्ने मात्रै गरेनन्, यसलाई नयाँ जोश र अर्थ पनि दिए । मिरवाइज र लोन प्रतिभाशाली र स्पष्ट राजनीतिज्ञ थिए जसलाई उनीहरूको आत्मनिर्णयको संघर्षमा आफ्ना जनतालाई शिक्षा दिन नेतृत्वदायी भूमिकाको लागि गोली हानी मारिएको थियो । उनीहरूलाई गोली हानी मारिएको थियो किनभने उनीहरूले विश्वलाई भारत र पाकिस्तानले सहमति जनाएका र संयुक्त राज्य अमेरिकालगायत प्रजातान्त्रिक शक्तिहरूले समर्थन गरेको र संयुक्त राष्ट्र सुरक्षा परिषद्ले अनुमोदन गरेको वाचाबारे विश्वलाई सम्झाएका थिए ।

दशकौंदेखि कश्मीर मुक्ति आन्दोलनले यस मुद्दामा ध्यानाकर्षण गरेको छ । कश्मीरको द्वन्द्वको बारेमा चेतना फैलाउन धेरै दलहरूले जुलुस, जुलुस, सम्मेलन र सेमिनारहरू एकसाथ राख्छन् । कब्जा गरिएको उपत्यकामा भारतीय सेनाको क्रूरताले कश्मीरीहरूको स्वतन्त्रता संग्रामलाई गति दिनेछ । पाकिस्तानीहरू आवश्यकता र समर्थनको घडीमा कश्मीरीहरूको साथमा छन् । पाकिस्तानले काश्मिरीहरूलाई नैतिक र कूटनीतिक समर्थन जारी राख्नेछ । कश्मीरीहरूको बलिदान र संघर्षले उनीहरूको स्वतन्त्रताको लागि मार्ग प्रशस्त गर्नेछ । कश्मीरीहरूले कब्जा गरेको उपत्यकाको भारतीय विलयलाई अस्वीकार गरेका छन् र उनीहरूले छिट्टै भारतीय सेनाको दमनकारी शासनबाट स्वतन्त्रता देख्नेछन् ।

भारतीय सेनाले कश्मीरमा कब्जा जमाएको छ र त्यहाँका जनताको आत्मनिर्णयको अधिकारलाई अस्वीकार गरेको छ । कश्मीरीहरूको सहनशीलताको प्रशंसा गर्दै, हामी अन्तर्राष्ट्रिय समुदायलाई संयुक्त राष्ट्र संघको प्रस्तावहरू कार्यान्वयन गर्न र कब्जा गरिएको उपत्यकामा कर्फ्यू हटाउनको लागि आफ्नो भूमिका खेल्न आग्रह गर्दछौं । पाकिस्तानले काश्मिरीहरूलाई नैतिक र कूटनीतिक समर्थन जारी राख्नेछ र कश्मीरमा मानवअधिकार उल्लङ्घनको बारेमा राष्ट्रहरूलाई जानकारी गराउनेछ । कश्मीरका बारेमा महान कश्मीरी नेता सैयद अली गिलानीको व्यक्तिगत धारणा थियो कि कश्मीरलाई पाकिस्तानमा विलय गर्नुपर्छ ।

कश्मीर र पाकिस्तानको नेतृत्वले महान कश्मीरी नेता सैयद अली गिलानीलाई भारतीय सतावट र कठिनाइहरूको सामना गर्दै स्वतन्त्रता र न्यायको लागि जीवनभरको संघर्षको लागि सम्झन्छ । एउटा डरलाग्दो कार्यमा, उनको शवलाई उनको परिवारबाट भारतीय कब्जाकर्ता सेनाले खोस्यो, र उनको परिवार र आफन्तको अनुपस्थितिमा हतारमा चिहानमा गाडियो । उनको परिवार र साथीहरूलाई अन्तिम श्रद्धाञ्जली दिन वा उनको मनपर्ने चिहानमा गाड्न अनुमति थिएन । इतिहासको इतिहासमा, राष्ट्रहरू र जनताहरू प्रायः नेताहरू, मार्गदर्शकहरू र कार्यकर्ताहरूबाट आशीर्वादित हुन्छन् जसले प्रेरणा र समाजमा दिगो प्रभाव पार्ने नेतृत्व प्रदान गर्ने निर्णायक भूमिका खेल्छन् ।

मोदीको जित संकुचित छ

अनुस आचार्य

भारतीय मतदाताहरूले प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदीको बीजेपीको भारी विजयलाई अस्वीकार गरे, किनकि चुनावी परिणामहरूले देखाउँछन् कि पार्टीको संसदीय शक्ति कम हुनेछ र आफ्नै एजेन्डा कार्यान्वयनको लागि प्रभाव पार्नेछ। आफ्नो संसदीय सिट झण्डै दोब्बर पारेको प्रमुख प्रतिपक्षी दल कांग्रेसले भारतीय मतदाताले मोदीलाई चुनावमा जित्न चाहेको बहुमतबाट वञ्चित गरेर आफ्नो उग्रवादी नीतिलाई निरन्तरता दिने दाबी गर्ने देशको विश्वव्यापी छविलाई ध्वस्त पारेको दाबी गरेको छ। सबैभन्दा ठूलो लोकतन्त्र र धर्मनिरपेक्ष राज्य हो।

चुनावको नतिजालाई भारतभित्र हिन्दू र हिन्दूवादको आधिपत्य स्थापित गर्न खोज्ने हिन्दुत्व विचारधाराको वरिपरि आफ्नो कथा निर्माण गर्ने नेताको नैतिक पराजय भनिन्छ, अल्पसंख्यकहरू, विशेष गरी मुस्लिमहरूलाई दोस्रो दर्जाको नागरिकको हैसियतमा पुऱ्याउने। मोदीले पनि आफ्नो चुनावी अभियानलाई हिन्दूहरूको भोट जिताउन मुस्लिम विरोधी बयानबाजी र पाकिस्तान-बासिङमा आधारित गरे तर यी रणनीतिहरूले उनको छवि सुधार्न सकेन र यसको सट्टा उनको लोकप्रियता घटाए ।

उनले अभियानको ट्रेलमा मुस्लिमहरूको बारेमा धेरै कडा टिप्पणी गर्ने हदसम्म पुगे, उनीहरूलाई घुसपैठकर्ता भनेर उल्लेख गर्दै र प्रमुख विपक्षी कांग्रेस पार्टीले जित्यो भने राष्ट्रको सम्पत्ति मुस्लिमहरूलाई पुनः वितरण गर्ने दाबी गरे। उनले आफ्ना राजनीतिक विपक्षीहरू विरूद्ध राजनीतिक रूपमा प्रेरित मुद्दाहरू पनि बनाए, तिनीहरूमध्ये धेरैलाई जेलमा पठाए तर विपक्षीहरूले बीजेपीको राम्रो तेल र राम्रो वित्त पोषित अभियान मेसिनलाई प्रभावकारी रूपमा काउन्टर गर्न सफल भए । विपक्षी नेता राहुल गान्धीले मोदीको ठूलो जित हासिल गर्न असफल भएको उल्लेख गर्दै भने, "देशले सर्वसम्मति र स्पष्ट रूपमा व्यक्त गरेको छ, हामी यो देशको सञ्चालनमा नरेन्द्र मोदी र अमित शाह (मोदीको शक्तिशाली नम्बर दुई) संलग्न भएको चाहँदैनौं । उनीहरूले यो देश चलाउने तरिका मन पराउँदैनन् ।

निस्सन्देह, घटेको संसदीय शक्तिको अर्थ बीजेपीले पहिलेको जस्तो सहज यात्रा गर्ने छैन र सहयोगीहरूमा निर्भर रहनेछ तर अझै पनि उसको विजयले सीमान्तकृत समुदायका लागि राम्रो संकेत गर्दैन किनकि चरमपन्थी पार्टीको अर्को कार्यकाल भनेको भारतमा उनीहरूको भविष्यको बारेमा अनिश्चितता हो। यो विशेष गरी मुस्लिमहरूका लागि हो, जो विगत १० वर्षमा सार्वजनिक रूपमा लक्षित, दुर्व्यवहार र अपमानित भएका थिए र यो प्रवृत्ति बढ्ने आशंकाहरू छन् । मोदीले आफ्नो कार्यकालमा क्षेत्र र यसका जनतालाई के गरे त्यसको प्रतिक्रियाको डरले ओक्युपुज्ड कश्मीरमा आफ्ना उम्मेदवारहरू उभ्याउन सकेनन् तर उनको विजयले कश्मीरीहरूलाई थप पीडा ल्याउन सक्छ किनभने उहाँसँग आफ्नो नापाक एजेन्डा अगाडि बढाउन एकतर्फी कदम चाल्ने ट्र्याक रेकर्ड छ ।

एनसेलको **'मेरो नम्बर, मेरै च्वाइस'** योजना

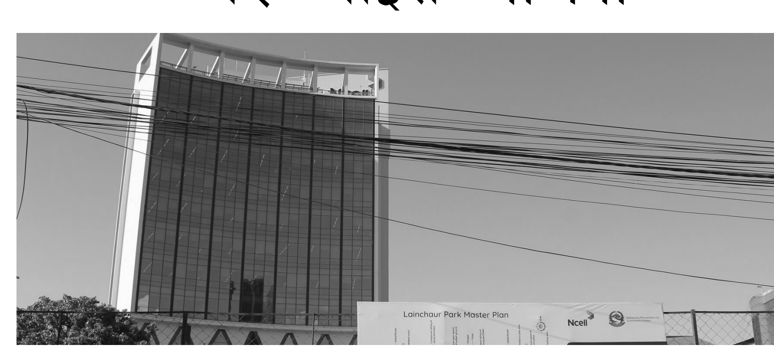

एनसेलले 'मेरो नम्बर, मेरै च्वाइस' योजना सञ्चालनमा ल्याएको छ । यो योजनाअन्तर्गत प्रयोगकर्ताले आफूलाई मनपर्ने अन्तिमको ६ वटा अंक रोजेर आफ्नो मोबाइल नम्बर निर्धारण गर्न सक्नेछन् । जन्मदिन, सहयात्रीलाई पहिलोपटक भेटेको दिन, सवारीसाधनको नम्बर वा जुनसुकै महत्वपूर्ण मिति वा नम्बरलाई सधैँका लागि आफ्नै मोबाइल नम्बरमा परिणत गरी 'सधैँ अन' रहन सकिने कम्पनीले जनाएको छ ।

यो योजना मोबाइल नम्बर ९,७०५ नम्बर रेन्जबाट सुरु हुनेछ । विशेष 'सधैँ अन' नम्बर प्राप्त गर्न चाहने ग्राहकले अन्तिम ६ अंक आफैँ रोजेर आफ्नो विशिष्ट मोबाइल नम्बर बनाउन सक्छन् । यसका लागि ग्राहकले सीधैँ एनसेल एप वा एनसेल वेबसाइटमा गएर 'मेरो नम्बर, मेरै च्वाइस' क्लिक गरी आफूले चाहेको मोबाइल नम्बरको पछिल्लो ६ अंक उपलब्ध भए-नभएको सजिलै हेरेर तत्काल अनलाइन बुकिङ गर्न सक्ने कम्पनीको भनाइ छ । त्यस्तै, हाल प्रयोग गर्दै आएको मोबाइल नम्बरको पछिल्लो ६ अंक मिल्ने गरी नयाँ मोबाइल नम्बर लिन सकिने सुविधा यो योजनाको प्रमुख विशेषता रहेको बताइएको छ ।

'मोबाइल नम्बर हाम्रो पहिचान बनिसकेको छ,' एनसेलका चिफ कमर्सियल अफिसर उमेर मोहसिनले भने, 'आफूलाई जीवनभर यादगार रहने नम्बरका आधारमा आफ्नै मोबाइल नम्बर रोज्न सकिने यो विशेष योजना सञ्चालनमा ल्याउन पाउँदा हामी एकदमै खुसी छौं ।'

यस योजनाअन्तर्गत ९७०५ रेन्जबाट मोबाइल नम्बर छनोट गर्न नौ लाखभन्दा बढी मोबाइल नम्बर उपलब्ध रहेको बताइएको छ । एनसेलले फर्स्ट कम, फर्स्ट सर्भ बेसिसमा उपलब्ध नम्बर वितरण गर्नेछ । यो सिम एनसेलले हाल सञ्चालन गरिरहेको 'सधैँ अन' प्लानअन्तर्गत पाँच सयदेखि एक हजार चार सय ९९ रुपैयाँसम्मको प्लानमा बन्डल सेवाका रूपमा उपलब्ध गराउनेछ ।

सुदूरको पुल राजनीतिक

नन्दकृष्ण जोशी

गत आइतबार सुदूरपश्चिमको रमणीय जिल्ला अछामबाट कर्णाली प्रदेशको अर्को रमणीय जिल्ला दैलेख पुग्ने क्रममा कर्णाली नदीमाथि निर्मित झोलुङ्गे पुलका लट्ठा खिया लागेर पुल भाँच्चियो । पुल तर्दै गरेका १४ वटा खच्चड बीचैमा लडे । पिठ्युँमा गरूँङ्गो भारी बोकेका खच्चडहरू जालीदार पुलमा पाँच घण्टासम्म लडिरहे । केहीको शरीरबाट रगत बगिरहेको थियो । एउटा खच्चडको मृत्यु पुलमा र अर्कोको कर्णाली नदीमा खसेर भयो । जुन बिर्सिन नसकिने दर्दनाक घटना थियो ।

अछामको पञ्चदेवल विनायक नगरपालिका-९ बाट दैलेख जिल्लाको आठबीस नगरपालिका-४ खिड्कीको ज्युला बजारका लागि खाद्यान्नका गरूँङ्गा भारी बोकेका ती पशुको मृत्युसँग त्यस क्षेत्रका भौगोलिक आर्थिक, सामाजिक र राजनीतिक विषय पनि जोडिएको छ । २०४६ साल र २०६२/०६३ सालको जनक्रान्तिपछि देशका पहाडी जिल्लाका सदरमुकामहरूमा सडक यातायातको सुविधा छ ।

२०७४ सालको स्थानीय निर्वाचनपछि गाउँघरमा सिंहदरबारको नारा पनि सफल भएको देखिन्छ । नागरिकता, जन्म दर्तालगायतका कार्यबाट स्थानीयबासीलाई राहत पनि मिलेको छ । यसैगरी गाउँ-गाउँमा सडक पनि पुगेका देखिन्छन् । झट्ट हेर्दा गाउँमा विकास भएको देखिन्छ । तर ती सडक, सडकका घुम्ती, डरलाग्दा उकाली/ओराली भएर गाडीमा यात्रा गर्नुपर्दाको अवस्था भने जीवन-मरणसँग जोडिएको छ ।

प्राविधिकहरूले मापदण्डअनुसार सडकहरू निर्माण गरेका देखिँदैन । अझ कर्णाली, सेती, महाकाली, भेरीलगायतका काली कर्णाली नदीमाथि निर्मित पक्की पुल हुन् या झोलुङ्गे, सबैको अवस्था डरलाग्दो र भयावह देखिन्छ । निर्माणको जिम्मा पाएका कम्पनी र ठेकेदारहरूले जिम्मेवारपूर्ण काम गर्नुपर्ने हो तर त्यसो गरेको देखिँदैन । खिया लागेका निर्माण सामग्रीहरूको प्रयोग गरिनु, दक्ष कामदारका हातबाट काम सम्पन्न नगरिनु, नदी र नदीमाथि बनेका पुलपुलेसाहरू बेवारिसे अवस्थामा देखिनुलाई देश निर्माणको इमानदारिता मान्न सकिन्न । अझ राजनीतिक पार्टीका कार्यकर्ताका लागि मागी खाने भाँडो बनेका देशका विकाससम्बन्धी हरेक कामको थालनीमा चरम राजनीतिक भागबन्डा हुने कुरा सर्वविदितै छ ।

कमसलखालको, सस्तो सामान प्रयोग गरेर निर्माण सम्पन्न गर्नु ठेकेदारको कमजोरी हो भने कार्यकर्ताका लागि रकम छुट्टयाउने राजनीतिक पार्टीको विकास सम्बन्धमा बेइमानी काम हो । जसको नमुना बनेको छ, अछाम र दैलेख जोड्ने कर्णाली नदीमाथिको झोलुङ्गे पुल । जसको निर्माण कार्य २०६४ सालमा पूरा भयो । निर्माण सम्पन्न भएको १६ वर्षको अवधिमा पुलका लट्ठामा खिया लाग्नु र भाँचिनुलाई सामान्यरूपमा लिन सकिँदैन ।

पशु चौपायको जिउधनको सुरक्षा गर्नु, रेखदेख गर्नु, पशुपालक कृषकको कर्तव्य हो । कुन पशुलाई कतिसम्म भारी बोकाउने, कस्तो सडक र यातायात प्रयोग गर्ने आदिसम्बन्धी नीतिनियम बनाउने काम स्थानीय सरकारको हो । सिंहदरबारमा रहेको कृषि तथा पशुपक्षी विकास मन्त्रालयले हरेक क्षेत्रमा ध्यान नपुर्‍याउन सक्छ । मन्त्रालयका लाइन एजेन्सीले सोसम्बन्धी रेखदेख गर्नु वाञ्छनीय देखिन्छ । एक पटकमा ८/१० जना मानिस मात्र ओहोरदोहोर गराउने कर्णालीको सो पुलमा बिहानीपखको समयमा गरूँङ्गा भारी बोकाएर पुल तर्न स्थानीय तहले किन अनुमति दियो ? गम्भीर प्रश्न छ ।

अब वर्षामास सुरू हुँदैछ । कर्णाली अञ्चलका पाँच जिल्लालगायत बाजुरा, बझाङ, अछाम, रोल्पा, रूकुमलगायतका पहाडी जिल्लाका दुर्गम र विकट बस्तीमा बर्सेनि खाद्यान्न अभाव हुँदै आइरहेको तीतो यथार्थ सर्वविदितै छ । पञ्चदेवलबाट आठबीससम्म खाद्यान्नको जोहो गर्नका लागि खच्चडको प्रयोग गरिनु स्वाभाविक हो । खेतबारी बाँझो छ, युवाहरू विदेश पलायन छन् । गाउँघरमा ज्येष्ठ नागरिक, महिला र बालबालिका मात्र जन्मभूमि कुरेर बसेका कथाहरू मेची महाकालीमा साझा खबर बनेका छन् । गत वर्षहरूमा वर्षामासमा देशमा धेरै नमीठा घटनाहरू हुँदै आइरहेका देखेका छौँ । पहाडमा बाढी पहिरोको कथा, तराईका बस्तीहरूमा डुबानका व्यथा बर्सेनि दोहोरिँदै आइरहेका छन् ।

अझ सुदूरपश्चिम र कर्णालीका प्राकृतिक प्रकोपका परिघटनाले त्यहाँका बासिन्दालाई बर्सेनि पिरोल्ने गर्दछ । पुलपुलेसा बगाउनु, खेतीयोग्य जमिन बगरमा परिणत गर्नु सामान्य घटना जस्तै भएका छन् ।

२०६३ भदौमा सुदूरपश्चिमका नौ वटा जिल्लामा आएको बाढीले पहाडी र तराई भूभाग गरी नौ हजार हेक्टर जमिनमा लगाएको धान बाली पूरै नष्ट गरेको घटनालाई कैलाली, कञ्चनपुर, दार्चुला र बैतडीका नागरिक अहिले पनि सुनाउने गर्दछन् । यसैगरी तीन वर्षपहिले बैतडी, बझाङ, अछाम, बाजुरा, कालीकोट, र मुगु जिल्लामा आएको बाढीका कारण ५७ जना नरनारीले ज्यान गुमाएका, ६०० वटा चौपाया मरेका, ३५ वटा घर पहिरोका कारण पखालिएका बिर्सन नसकिने घटना थिए ।

त्यसबेला तत्कालीन प्रधानमन्त्री शेरबहादुर देउवा र गृहमन्त्री बालकृष्ण खाँडले ती क्षेत्रको हेलिकप्टरबाट निरीक्षण गरेका थिए । सबै ठाउँमा राहत नपुगेको, व्यापकरूपमा राजनीतिक भ्रष्टाचार भएको अहिले पनि ती जनताको गुनासो सुन्नुपरेको छ । यसैगरी गत भदौ १६ र १७ गते बझाङमा त्यसपछि जाजरकोट जिल्लामा आएको भूकम्पका कारण भएको जनधनको क्षति बिर्सन नसकिनेखालको थियो । प्रचण्ड गर्मी र मुटु कमाउने जाडोमा पनि भूकम्पपीडितहरू जिन्दगी बिताउन बाध्य छन । त्यसैले त्यहाँ खाद्यान्नको अभाव हुने गर्दछ । खाद्यान्नको अभाव नहोस् भन्नका लागि खाद्यान्नको ढुवानी गर्दाको अछाम जिल्लाको यो परिणाम कृषक एवम् खच्चड पालकले बेहोर्नुपर्दाको पीडा स्थानीय सरकारले बुझी केही राहत प्रदान गर्दा मानवीय धर्म नै ठहरिनेछ ।

अब केही चर्चा सुदूरपश्चिम प्रदेशका पुल र सडक सञ्जालको गरौँ । २०५२ सालमा प्रथम पटक प्रम पदमा रहँदा शेरबहादुर देउवाले कर्णाली नदीपारिका २२ वटा पुल शिलान्यास गरे । भारत सरकारको पनि सहायतामा निर्मित ती पुलको निर्माण सम्पन्न त समयमा नै भयो तर अधिकांश पुल जीर्ण हुन लागेको बेहोरा सुनाउँछन् विज्ञहरू । यसो किन भयो त ? प्रश्न आफैँमा पेचिलो छ । केही महिनापहिले एउटै पिल्लरका आधारमा निर्माण गरिएको कर्णाली चिसापानीको दर्शनीय पुलका केही नटबेल्ट खुस्किएका र केहीमा खिया लागेको छापाहरूले बताएका थिए । तत्कालीन प्रम गिरिजाप्रसाद कोइरालाको प्रधानमन्त्रीत्वकालमा २०५५ सालमा उद्घटन गरिएको सो पुल देशको गौरव हो, सुदूरपश्चिम प्रदेशलाई जोड्ने सुनौलो स्रोत हो । जसको रेखदेख र मर्मत गर्नु सबैको सामूहिक दायित्व हो ।

बैतडी जिल्लाको गोठालापानी र भारतको झुलाघाटसम्म जोड्ने तत्कालीन इस्ट इन्डिया कम्पनीद्वारा निर्मित महाकाली नदीमाथिको झुलाघाट पुल पनि जीर्ण भएको रैवार (खबर) आइरहेछन् । दिनहुँ सयौँ मानिस ओहोरदोहोर गर्ने झुलाघाट पुलले नेपाल र भारतका बासिन्दाको हार्दिकताको काम गरेको देखिन्छ ।

यसैगरी तराईको जिल्ला कञ्चनपुर र महाकाली नदीपारिका नेपाली बस्ती चाँदनी र दोधारालाई जोड्ने हाँसको पखेटा आकारको पुलको चर्चा निकै हुने गर्दछ । पर्यटकलाई पनि लोभ्याउने सो पुलबाट दिनहुँ आवगमन बढिरहेको छ । तर आधुनिक शैलीको पुल कताकता अनियन्त्रित र बेवारिसे जस्तो देखिन्छ । कर्णाली नदीमा निर्मित कालीकोटको रंगेली पुलको इतिहास पनि निकै लोभलाग्दो छ । द्वन्द्वकालको बेला २०५५/५६ ताका तत्कालीन विद्रोही माओवादीद्वारा सो पुलका लट्ठा काटेका कारण आवागमनमा कठिनाइ भयो । जनताले निकै सास्ती बेहोर्नुपर्‍यो । निकै खर्चिलो सो ऐतिहासिक पुल कर्णाली अञ्चलकै साझा सम्पदा मानिन्छ ।

पहाडी खण्डमा खच्चडलाई पहाडी ट्रक भनिन्छ । मालसामान ढुवानी गर्नमा सहज मानिएका तिनै पहाडी ट्रक अक्सर १२औं महिना प्रयोग गरिन्छन् । गाडीमा भन्दा खच्चरमा सामान ढुवानी गर्दा केही सस्तो पर्ने हुँदा खच्चड पालक किसानहरू यो पेसामा आकर्षित देखिन्छन् । यी तमाम पक्षलाई ध्यानमा राखेर प्रदेश सरकारले खच्चरमा ढुवानी कार्यसम्बन्धी नियम बनाउनु आवश्यक देखिन्छ । नागरिक

पहाडी खण्डमा खच्चडलाई पहाडी ट्रक भनिन्छ । मालसामान ढुवानी गर्नमा सहज मानिएका तिनै पहाडी ट्रक अक्सर १२औं महिना प्रयोग गरिन्छन् । गाडीमा भन्दा खच्चरमा सामान ढुवानी गर्दा केही सस्तो पर्ने हुँदा खच्चड पालक किसानहरू यो पेसामा आकर्षित देखिन्छन् ।

पढथ्यौ हामी बसीकन सँगै वेद, बाइबल, नमाज
पसेकेही नरपशुहरू ध्वस्त पारे समाज ।

मऱ्यौ ज्यूँदै त्यो जस्ले बिर्सियो देशको माटो
बाँच्यो त्यो मरेर पनि जस्ले सम्झियो देशको माटो ।

कायर भएर पटक पटक मर्नुभन्दा
बहादुर भएर एकै पटक मर्न सकौं ।

- अभियानवाणी

अभियान
साप्ताहिक

सम्पादकीय

माधव नेपालको पालमा हदबन्दी छुटको जग्गा बेचियो

झापाको गिरिबन्धु टी–स्टेटको जग्गा प्रकरण सेलाउन नपाउँदै काभ्रेमा भारतीय योग गुरु रामदेव र बालकृष्ण आचार्यले पतञ्जली योगपीठ तथा आयुर्वेद कम्पनीका नाममा खरिद गरेको हदबन्दी भन्दा बढीको जग्गा अपचलन भएको खुलासा भएको छ। २०६६ माघमा मन्त्रिपरिषद्को बैठकले पनौतीमा ८ सय १५ रोपनी हदबन्धी भन्दा बढिको जग्गा खरिद गर्न अनुमति दिएको थियो । तर करिब अढाई महिनामै सो जग्गा विक्रि गर्न अनुमति समेत तत्कालिन माधव नेपाल नेतृत्वको मन्त्रिपरिषदको बैठकले दिएको थियो । त्यसरी बिक्रि गर्ने अनमुति पाएपछि ३ सय ५३ रोपनी जग्गा बिक्रि गरिएको थियो। यसरी आयुर्वेद फार्म चलाउने भनेर किनिएको जग्गा अहिले डोजर लगाएर प्लटिङ भइरहेको छ। २०६६ सालमा माधव नेपाल प्रधानमन्त्री रहेका थिए । माधव नेपालको मन्त्रिपरिषद्ले निर्णय नै गरेर पहिला हदबन्दी भन्दा बढीको जग्गा छुटमा किन्न अनुमति दिएको र दुई महिना पछि नै सो जग्गा विक्रि गर्नु मन्त्रिपरिषद्को बैठकबाटै निर्णय गरेर अनुमति दिएकाले गर्दा त्यहाँ चलखेल मात्र भएको होइन ठुलो मात्रामा आर्थिक चलखेल भएको देखिन्छ । मन्त्रिपरिषद्को बैठकले आयुर्वेद जडिबुटी खेती गर्न भनि पतञ्जलीले पनौतीमा ८ सय १५ रोपनी जग्गा किन्न अनुमति पाएको थियो ।

छुट सविधामा किनिएको ५ सय ९३ रोपनी मध्ये ३ सय ५३ रोपनी जग्गा चाक्लाबन्दी गरेर अढाई महिनामै विक्रि गरिएको थियो। सो जग्गा प्लटिङ गरि बेचेर पतञ्जलीले धुखिलेलमा ८८ रोपनी १ आना १ दाम किनेको छ, अहिले त्यही ८८ रोपनी १ आना १ दाम जग्गामा मात्र पतञ्जली सञ्चालन भईरहेको छ। हदबन्दी छुट पाएको जग्गा प्रयोजनको सर्त विपरित प्रयोग सट्टापट्टा वा विक्रि गर्न कानूनले बन्देज लगाएको छ । कानुनले बन्देज लगाएको जग्गा २०६६ सालमा माधव नेपाल प्रधानमन्त्री रहेका बेला मन्त्रिपरिषद्को बैठकको निर्णयबाटै अढाई महिनामै बेच्ने अनुमति दिएको थियो । सो जग्गा प्रक्रिया अघि बढ्दा माधव नेपाल प्रधानमन्त्री थिए भने डम्बर बहादुर श्रेष्ठ भूमि व्यवस्था मन्त्री रहेका थिए । सचिवमा छविराज पन्त थिए । यी तिनै जनाको मिलेमतोमा हदबन्दी भन्दा बढीको जग्गा पहिला पतञ्जलीलाई छुट सुविधामा दिने निर्णय गरियो भने अढाई महिनामै फेरी त्यही जग्गा विक्रि गर्ने मन्त्रिपरिषद्को बैठकबाटै निर्णय गराइयो। त्यसबेला तत्कालिन भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्री रहेका श्रेष्ठलाई उपसचिव रहेका हुपेन्दमणि केसीले नै जग्गा प्रकरण मिलाएका थिए । यहि बेला ललिता निवास जग्गा प्रकरणमा अख्तियारद्वारा मुद्दा दायर भएकामा उनीहरू नै थिए। ललिता निवास जग्गा प्रकरणमा अख्तियारद्वारा दायर मुद्दामा विशेष अदालतले उनीहरूलाई दोषी ठहर गरिसकेको छ भने विशेष अदालतले निर्णयकर्ताहरूलाई मुद्दा नचलाएकोले तत्कालिन मन्त्री श्रेष्ठलाई भने सफाई दिएको छ । माधव नेपाल र बाबुराम प्रधानमन्त्री रहेका बेला ललिता निवास जग्गा काण्ड भएको र नक्कली मोही र नक्कली गुठी समेत उनीहरूकै पालामा खडा गरी नक्कली मोहीलाई जग्गा समेत दिएको थियो । यसरी माधव नेपालका पालमा यी दुई काण्डमा तत्काल छानविन हुनु आवश्यक छ । ठुलालाई चैन सानालाई ऐन भन्ने उक्ति अब बन्द गर्नैपर्दछ ।

माधव नेपाल पछिले समयमा एकीकृत सममाजवादी पार्टीका अध्यक्ष समेत रहेका छन् भने उनको पार्टी समेत सत्ता गठबन्धनको सरकारमा सामेल भएको छ । यही कारणले गर्दा उनी माथि कुनै कानूनी कारबाही समेत भएको छैन । पुष्पकमल दाहाल नेतृत्वको सरकारमा कांग्रेस समेत सहभागि भएको बेला त्यही सत्ता गठबन्धनले माधव नेपाल र बाबुराम भट्टराईलाई ललिता निवास जग्गा काण्डमा मुद्दा नचलाउने र सरकारी साँक्षीका रुपमा राख्ने निर्णय नै गरेको थियो । त्यसबेला पनौतीका जग्गा प्रकरण बाहिर आएको थिएन । तर अहिले बाहिर आएको छ हदबन्दी भन्दा बढीको जग्गा सट्टापट्टा समेत गर्न नपाइने कानुनलाई मिचेर जग्गा नै विक्रि गर्न दिने मन्त्रिपरिषद्को निर्णय कानुन विपरित भएकाले गर्दा तत्कालिन सरकार प्रमुख रहेका माधव नेपालमाथि अनुसन्धान गरि कानुनी दायरामा ल्याउनुपर्दछ । मन्त्रिपरिषद्लाई कानुन विपरित निर्णय गर्ने अधिकार छैन, हुँदैन । एकपटक सत्तामा पुगेपछि बाचुञ्जेललाई पैसा कमाउने खेलमा ललिता निवास जग्गा प्रकरण र पनौती जग्गा प्रकरण भएको हामीले ठानेका छौं ।

विकासका नाममा सांसदको द्रव्यमोह

गौरीबहादुर कार्की

संसदीय क्षेत्र पूर्वाधार विकास कार्यक्रममार्फत संघीय सांसदहरूलाई पाँच करोडका दरले रकम वितरण गर्ने सरकारको निर्णयविरूद्ध सर्वोच्च अदालतमा २०८० भदौ ६ मा मुद्दा परेको थियो । संवैधानिक इजलासले संसदीय क्षेत्र पूर्वाधार विकास कार्यक्रमका नाममा सांसदहरूलाई रकम दिने निर्णय तत्कालका लागि कार्यान्वयन नगर्न अन्तरिम आदेशले रोकेको थियो ।

संविधानले संघीय सांसद वा प्रदेशसभा सदस्यलाई कार्यकारिणी प्रकृतिको कार्य गर्ने जिम्मेवारी प्रदान नगरेको यस स्थितिमा राष्ट्रिय योजना आयोग वा प्रदेश योजना आयोग वा सम्बन्धित मन्त्रालयको सिफारिसमा नपरेका विषयमा संसदीय क्षेत्र पूर्वाधार विकास कार्यक्रमका नाममा सांसद आफैंले आफ्नो संसदीय निर्वाचन क्षेत्रको पूर्वाधार विकासका नाममा रकम छुट्याउँदा स्वार्थ बाझिने अवस्था रहन्छ । सरकारी कोषको रकम खर्च गर्दा अपनाउनुपर्ने पारदर्शिता र जवाफदेहितासम्बन्धी विषय पनि विचारणीय बन्न जाने हुन्छ ।

संवैधानिक इजलासले शक्ति पृथकीकरणको सिद्धान्त, सांसदको भूमिका, योजना आयोग तथा मन्त्रालयको क्षेत्राधिकार र योजनाबद्ध विकासको अवधारणा, स्वार्थ बाझिने अवस्था, सुशासन र जवाफदेहिताको मान्यतामा ध्यानाकर्षण गराउँदै यो कार्यक्रममा रोक लगाएको हो । तर, मुद्दा नटुंगिँदै केही प्रदेशले चालु आर्थिक वर्षमै सांसदलाई बजेट बाँडे । चालु आर्थिक वर्षमा सबै प्रदेशमा गरी विवादित कोषमा १० अर्ब २ करोड २२ लाख बजेट विनियोजन भएको छ । कतिपय प्रदेशले भने आगामी आर्थिक वर्षका लागि २०८१ असार १ मा ल्याइएको बजेटमा निर्वाचन क्षेत्र विकास कोषमा सिधै रकम विनियोजन गरेनन् ।

अदालतको आदेश छल्न प्रदेशहरूले घुमाउरो बाटोबाटै सांसदहरूलाई साबिक जस्तै बजेट बाँडे । लुम्बिनी, वाग्मती, गण्डकी, सुदूरपश्चिम लगायत प्रदेशले हरेक सांसदबाट योजनाको सूची नै मागेर बजेटमा समावेश गरे । अन्य प्रदेशले सांसदको क्षेत्रमा योजना पारेरै छाडे । शब्द र योजनाको शीर्षक फरक पारेर सांसदलाई बजेट बाँड्ने कार्य सर्वोच्चको आदेशविपरीत हुनेतर्फ राजनीतिक दल र नेताहरूले कहिल्यै सोचेनन् ।

मधेश प्रदेशमा जनमत पार्टीको नयाँ सरकार गठन हुनेबित्तिकै सांसदहरूलाई बजेट बाँडियो । प्रत्यक्ष निर्वाचित सांसदलाई ५ करोड र समानुपातिकलाई डेढ करोड बजेट दिने निर्णय गरियो । आफूले थोरै पाउने भएकाले समानुपातिक सदस्यहरू विभेद भयो भन्नेमा छन् ।

निर्वाचन क्षेत्र विकास कार्यक्रम, सांसद विकास कोष हुँदै पूर्वाधार विकास कार्यक्रमका नाममा २०७५ सालमा सांसदहरूले ४ करोड रूपैयाँ तजबिजी रूपमा सञ्चालन गर्ने अवसर पाएका थिए । यो कार्यक्रम स्थानीय पूर्वाधार विकास साझेदारी कार्यक्रम (सञ्चालन कार्यविधि) नियमावली २०७५ अन्तर्गत सञ्चालनमा आएको थियो । बिनाकानुन सांसद विकास कोषका नाममा बजेट निकासा नगर्न सर्वोच्च अदालतले रोक लगाएपछि यो नियमावलीको कानुनी सिरान हालेर बजेट चलाइँदै आएको थियो ।

आर्थिक वर्ष २०७५/७६ अगाडिसम्म निर्वाचन क्षेत्र विकास कार्यक्रमका नाममा प्रतिसभासद २० लाख (समानुपातिक र निर्वाचित दुवै) र निर्वाचन क्षेत्र पूर्वाधार विशेषअन्तर्गत प्रतिनिर्वाचन क्षेत्र ३ करोड रूपैयाँका दरले बजेट विनियोजन हुँदै आएको थियो । २०७५/७६ बाट प्रतिनिर्वाचन क्षेत्र ४ करोड रूपैयाँका दरले ६ अर्ब ६० करोड रूपैयाँ बजेट विनियोजन भयो । यो रकम १ सय ६५ निर्वाचन क्षेत्रबाट निर्वाचित सांसदहरूको तजबिजी निर्णयका आधारमा आयोजनामा खर्च हुँदै आएको थियो । २०७६/७७ को बजेटमा प्रतिनिर्वाचन क्षेत्र ४ करोड रूपैयाँबाट बढाएर १० करोड पुऱ्याइयो । विकास बजेट बढाउन त्यतिबेला सत्तापक्ष मात्र होइन विपक्षी दल र सांसदहरूसमेत एकमत भएका थिए । लिनेखाने कुरामा नेपालमा पक्षविपक्ष सबै एक हुने गरेको पाइन्छ ।

विगतलाई हेर्ने हो भने तत्कालीन अख्तियार प्रमुख लोकमानसिंह कार्कीको दबदबासामु संविधानसभा नै झुक्न पुगेको र सांसदहरू त्रसित थिए । सांसद डराउनुपर्ने एउटै कारण संसदीय क्षेत्र विकास कोषको अधिकांश रकम, निर्वाचन क्षेत्रमा बाँडिएको र हिनामिना गरिएकाले हो । हिनामिना गरिएकामा भ्रष्टाचारमा मुद्दा लगाइदिने धम्की र अनुचित कार्यमा कारबाही गर्ने लोकमानको ध्वाँसले सबै तर्सिएका थिए । एउटै लोकमानले संसद् हल्लाइदिए । अनुचित कार्य र भ्रष्टाचारको कारबाहीको सन्त्रासले लोकमानलाई तह लगाउने निहुँमा २०७२ सालमा संविधान बनाइँदा अनुचित कार्य नै हटाइयो । अख्तियारलाई भुत्ते बनाएर सांसद र राजनीतिक नेताहरूले आर्थिक अपराधबाट बच्ने विजयको सास फेरे ।

काठमाडौं विश्वविद्यालयको सन् २०१६ को पोस्ट ग्र्याजुएट प्रवेश परीक्षामा प्रश्नपत्र बाहिरियो भनी अख्तियारले हस्तक्षेप गरेर २०७३ जेठ १५ मा आफैंले परीक्षा सञ्चालन गरायो । संविधानविपरीत अख्तियारको हस्तक्षेपको विरूद्धमा सञ्चारमाध्यममा व्यापक भएपछि संसदीय सुशासन तथा अनुगमन समितिले छानबिन गरेको थियो । त्यतिबेला सांसद पद्मनारायण चौधरी संयोजक र सांसदहरू उदय नेपाली श्रेष्ठ, जनकराज जोशी, नरसिंह चौधरी, मिलनकुमारी राजवंशीसहित ५ सदस्यीय उपसमिति गठन गरेको थियो । उक्त उपसमितिले छानबिनका क्रममा बोलाउँदा प्रमुख आयुक्त लोकमान अटेर गरेर उपसमितिमा उपस्थित नै भएनन् । उनको हस्तक्षेपविरूद्ध उपसमितिको प्रतिवेदन उदासीन रह्यो । दुवै निकाय कानुनतः सक्षम भएकाले आआफ्नो दायरा, मर्यादा र सीमाभित्र रहनुपर्ने, अख्तियारले केयूको प्रवेश परीक्षा सम्बन्धमा विज्ञ टोलीसहित छानबिन गरेको तर अनुसन्धान गर्नु गराउनुपूर्व विश्वविद्यालयलाई जानकारी गराउनुपर्नेमा सो गरेको देखिएन । परीक्षा सञ्चालन दुवै निकायबीच आपसी समझदारीमा भएको कार्यले हस्तक्षेपको अवस्था रहेको भन्न मिल्ने देखिएन भन्नेसमेत सुझाव दिएर लोकमानको दबदबासमक्ष संसदीय उपसमिति नतमस्तक बनेको थियो ।

लोकमानको अगाडि संसदीय उपसमिति निरीह भएको यो एउटा उदाहरण हो । पहिले पनि एउटा समितिले बोलाएकामा उपस्थित भए, अर्को समितिमा आफूलाई नबोलाउनू भन्ने आदेश नै लोकमानले दिएका थिए । घाँटीको बिरामी भएको भनेर एउटा समितिमा उपस्थित हुन गएनन्, तर सोही दिन अन्य कार्यक्रममा बोलेको भिडियो भाइरल भएको थियो । संसदीय समितिलाई नटेर्नु र त्रसित बनाउनुमा लोकमानले अनुचित कार्य र भ्रष्टाचारविरूद्ध कारबाही गर्न सक्ने संवैधानिक अधिकार र सांसद विकास कोषलाई हतियार बनाएका थिए ।

लोकमानका पालामा ऊर्जामन्त्री राधा ज्ञवाली र खेलकुदमन्त्री पुरूषोत्तम पौडेलले अनुचित कार्य गरेकामा अख्तियारको सिफारिस बमोजिम २०७२ सालमा मन्त्री पदबाट हटाइएको थियो । ऊर्जाजस्तो फलदायी मन्त्रालयका मन्त्रीलाई अख्तियारले हटाएकामा तिनका दललाई चोट पर्ने नै भयो । मन्त्रीले गरेको कार्य कानुनसम्मत हो होइन भन्नेतिर कहिल्यै सोचिएन, सिर्फ अख्तियारको सन्त्रासले नेताहरूलाई सतायो । त्यही सन्त्रासले संविधानबाट अनुचित कार्य हटाउन सबै एक भए, नरहे बाँस नबजे बाँसुरी जसरी नै । संविधानमा अनुचित कार्य हटाइएपछि अहिलेको अवस्थामा सांसद विकास कोषको अनियमिततामा अख्तियारले हेर्दैन भनेर पनि विकास बजेट लिन दिन सांसदहरू ढुक्क छन् ।

सांसद अर्थात् विधायकको काम के हो भन्नेतिर हाम्रा दलहरूले कहिल्यै सोचेको देखिएन । सांसदको काम भनेको त विधायक भएर विधि अर्थात् कानुन बनाउने र कानुनमा पुनरावलोकन गर्ने काममा नै पूर्ण रूपमा सक्रिय हुनुपर्ने हो । संसद्, संसदीय समिति र उपसमितिहरूमा आफ्ना मतदाताको चाहनाको प्रतिनिधित्व, अभिमत र विकास गराउने हो । तर हाम्रा सांसद विधायिकी काममा भन्दा अन्यत्रतिर नै बढी व्यस्त रहने गरेको तथ्य संसद्मा हाजिरीपछि अनुपस्थितिले नै पुष्टि गरिरहेको छ ।

कानुन निर्माता विधायक भएर बस्नुपर्ने सांसदले विकासको रकम खर्च गर्दा रीतपूर्वक खर्च नहुने सम्भावनाका कारण संसदीय समिति/उपसमिति र स्वयम् सांसद नै कमजोर हुन गएका छन् । अतः विधायिकालाई निर्भीक, प्रभावकारी र शक्तिशाली बनाउनका लागि संसदीय विकास कोष वा कुनै न कुनै नाममा सांसदले नै कार्यक्रम छनोट गर्ने र खर्च गर्ने गरी बजेट विनियोजन गरिनु नहुने सुझाव यो लेखक अध्यक्ष रहेको चिकित्सा शिक्षा आयोग २०७४ ले (पृ १०४) सरकारलाई दिएको थियो ।

हाम्रा सांसदहरूलाई विधायनको कामभन्दा विकासे काममा बढी चाख भएको देखिन्छ । संघीय, प्रदेश र स्थानीय सरकारले गर्ने काम संविधानले नै प्रस्ट रूपमा तोकेको छ । विकासको काम स्थानीय सरकारले गर्छ । संघीय सरकारले राष्ट्रिय तहका योजना मात्र कार्यान्वयन गर्छ । संघीय सांसदहरूको प्रदेश र स्थानीय सरकारमा कुनै भूमिका संविधानले तोकेको छैन । ती सरकारले बनाउने योजना र नीतिनिर्माणमा पनि संघीय सांसदको कुनै भूमिका हुँदैन । अनि प्रदेश र स्थानीय क्षेत्रको विकासका नाममा बजेट रकममै प्रदेश र संघीय सांसदको उत्कट अभिरूचि किन होला ?

सांसदहरूले आफ्नो निर्वाचन क्षेत्रको विकासका लागि पहल गर्नुपर्छ । तर आफैंले बजेट सञ्चालन गरेर होइन । आफ्नो निर्वाचन क्षेत्रमा केके काम गर्नुपर्छ ? केके योजना आवश्यक छ भन्ने कुरा पालिकाको पुल भएर काम गर्नुपर्छ । सांसद भएर बजेट र योजना सञ्चालन गर्न चाहने हो भने त्यस्तालाई तिनका माउ पार्टीले नगर र गाउँपालिकाको प्रमुखमा पठाइदिए हुन्छ ।

सांसदलाई नै बजेट दिनु भनेको गाउँपालिका र नगरपालिकाको क्षेत्राधिकारमा हस्तक्षेप हो । निर्वाचन क्षेत्र विकास कार्यक्रम सांसदको अधीनमा दिने होइन । विकास कार्य बढाउनु नै छ भने सम्भाव्यता अध्ययनको आधारमा प्रत्येक निर्वाचन क्षेत्रलाई बजेट बढाइदिए भइहाल्यो नि । आयोजनाको सञ्चालन सम्बन्धित नगरपालिका र गाउँपालिकाले गरिहाल्छन् । बरू योजना सञ्चालन ठीक रूपमा भयो भएन भनी सांसदहरूले निगरानी गर्ने भूमिकाबाट पछि हट्न भने भएन ।

सबै निर्वाचन क्षेत्रमा विकासको काम गराउन सरकारले के नीति लिने हो र कसरी गर्ने हो भन्ने निर्णय गर्ने काम संसद्को हो । त्यही नीतिलाई कार्यान्वयनमा सरकारले लैजानुपर्छ । संविधान भने संघीय प्रणालीको बनाउने अनि प्रतिगामी शासन व्यवस्थामा भन्दा पनि तल ओर्लेर सांसदका नाममा बजेट बाँड्ने गर्नु त संविधानकै उल्लंघन हो । अदालतको आदेश र कानुनको पालना सरकार, सांसद र नागरिक सबैले गर्नुपर्छ । इकान्तिपुर

विद्यालयका मालिक स्थानीय समुदाय

रमेशप्रसाद गौतम

पूर्वीय समुदायमा सभ्यताको आरम्भदेखि नै शिक्षालाई महत्व दिइँदै आएको पाइन्छ । गुरूकुलीय शिक्षा पद्धति प्रचुर मात्रामा चलेको थियो । गुरूप्रति आदर र सम्मान गरिन्थ्यो । हाम्रा ऋषिमुनिले अनेक अनुसन्धान र सोचविचार गरी शिक्षापद्धतिलाई अगाडि बढाएका थिए । आधुनिक शिक्षाले बालबालिकालाई माया, प्रेम र स्नेहका साथै तिनका रूचिअनुसार शिक्षा दिइनुपर्छ भन्ने मान्यता अघि सारेझैँ हाम्रो प्राचीन शिक्षा नीतिले पनि 'लालयेत् पञ्चवर्षाणि' भनी पाँच वर्षसम्म पुलपुल्याएरै पठनपाठन गराउन सचेत गराएको बिर्सिन मिल्दैन ।

हाम्रा ऋषिमुनीले मानिसमा अन्तरनिहित बुद्धि विकासलाई शिक्षाको मूल उद्देश्य ठान्थे । ज्ञान, कौशल, सीप आदि त पछि बिस्तारै बढ्दै आउने क्षमता हुन् । प्रत्येक व्यक्ति फरक ज्ञान, गुण तथा फरक विशेषता र उद्देश्य लिएर जन्मेका हुन्छन् । शिक्षा तिनैको संवर्द्धन गर्न सघाउने औजार हो भन्ने मान्यता थियो । पढ्नु भनेको आफैँभित्र भएको ज्ञान, सीप, क्षमता, कला आदिलाई अनावृत गर्नु मात्र हो । शिक्षक तिनका लागि सहयोगी मात्र हुन् ।

समग्रताको बोध शिक्षाबाट हुन्छ । जीवन जगत्अन्तर्गत धर्म, अर्थ, काम, मोक्ष पर्छन् । मानिसले समाजका लागि उपयोगी बन्दै सामाजिक आर्थिक, सांस्कृतिकलगायत समस्त बन्धनबाट छुट्कारा पाउने उद्देश्य हासिल गर्ने प्रयत्न गर्छ । अर्वाचीन समयका विख्यात व्यक्तित्व विवेकानन्द, रवीन्द्रनाथ टैगोर, अरविन्द, कृष्णमूर्तिदेखि ओशोसम्म र गिजुभाइदेखि टिएन पथिकसम्मका व्यक्ति पनि अन्तर्निहित ज्ञानकै पक्षमा थिए । हरेकलाई उसले चाहेजस्तो बन्न पाउने छुट दिनुपर्छ । ज्ञान बालबालिकाभित्रै हुने भएकाले त्यसलाई प्रस्फुटित गराउन शिक्षकले सामान्य सहयोग मात्र गर्न सक्छन् भन्नेमा एसियादेखि युरोप र अमेरिकासम्मका शिक्षाविद् सहमत छन् । सबैले बालबालिकामा अन्तरनिहित प्रतिभाको सहज विकास हुनुपर्नेमा विशेष जोड दिँदै आएका छन् ।

विद्यार्थीले धेरै कुरा जन्मदेखि नै आफैँ सिक्दै आएका हुन्छन् । घर परिवार, वरिपरिको परिवेश, साथीभाइ र विद्यालयबाट सिक्ने यावत् विषय विद्यार्थी स्वयंले नै सिक्ने हुन् । उनीहरूले हेराइ, सुनाइ, पढाइबाट सहजै सिकिरहेका हुन्छन् । हरेक मानिसको सिक्ने क्रम जीवनपर्यन्त चलि नै रहन्छ । मानिसले गल्तीबाटै पनि सिक्छ । सिकेका कुरा आफ्नो स्मृतिमा रहेका अन्य सिकाइसँग दाँजेर त्यसमा छुट्टाछुट्टै विश्लेषण गरी निष्कर्षमा पुग्छ ।

हरेक बालकमा जान्ने, बुझ्ने आन्तरिक तीव्र चाहना हुन्छ । ऊ कसैको नियन्त्रण र बन्देज चाहँदैन, स्वतन्त्रता चाहन्छ । केटाकेटीको बुझाइपछिको खुसी, स्वतन्त्रताको अनुभूति र स्वभिमान नै ठूलो हो । केटाकेटीले आफूलाई चाहिनेजति आफ्ना निम्ति स्वयंले नै ग्रहण गर्छन् । अरू कसैको भर खोज्दैनन् । विद्यालयबाट बालबालिकाले आफ्नो निरन्तर सिकाइबाट चाहने कुरा लिन सक्छन् । यसैबाट तिनले क्षमता र कुशलता विकसित गर्छन् ।

हामीले अरूबाट केही सिक्दैनौँ भन्ने होइन । केही न केही अनुभव त गर्छौं नै । यसरी जे गर्दा पनि त्यसबाट केही न केही सिकाइको निरन्तरता रहेकै हुन्छ । जिज्ञासा हरेक बालबालिकाको वास्तविक सरोकार र आवश्यकताबाटै उब्जने हो । करकापमा पारेर जबर्जस्ती गराइएका कार्यबाट राम्रो सिक्न सकिँदैन । अनुभवले मानिसलाई परिवर्तन गराउँछ । उसले त्यसबाट केही नयाँ सिक्न पनि सक्छ । बालबालिकाले असहज महसुस गरेको अवस्थामा सिक्न सक्दैन । त्यस्तोमा शिक्षकले मिहिनेतसाथ सिकाउन खोजे पनि बालबालिकाले सार्थक रूपमा सिक्न सक्दैनन् ।

आजका पुस्तालाई समयानुकूल सिकाउन शिक्षकलाई कम चुनौती छैन । कतिपय बालबालिका आफ्ना अभिभावकको समय अभावले गर्दा परिवारिक स्नेहबाट टाढिएको भ्रमले पनि स्वभावमा जटिलता देखिँदै आएको हुन्छ । अबका बालबालिकालाई कक्षाकोठामा सिक्ने, सिकाउने तरिकामा पनि आमूल परिवर्तनको खाँचो देखिन्छ । समयसँग सहज तरिकाले जुध्न सक्ने नागरिक तयार गर्न विद्यालय, महाविद्यालय तथा विश्वविद्यालयमा कुशल र दूरदर्शी शिक्षकको खाँचो छ । तिनमा बदलिँदो विश्वको परिस्थिति आकलन गर्न सक्ने क्षमता हुनुपर्छ । अबका शिक्षक आफू पनि विद्यार्थीजस्तै बनी सिकारू भई सिकाउने शैलीबाट विद्यार्थीलाई सहजीकरण गर्न सक्ने बन्नुपर्छ ।

शिक्षा सर्वसुलभ र निःशुल्क हुनुपर्छ । यसमा सबैको पहुँच हुनुपर्छ । बालबालिकाले पाउने शिक्षा गुणस्तरीय हुनैपर्छ । विगतमा शिक्षक हकहितका आन्दोलनबाट धेरै अस्थायी र करारमा कार्यरत विद्यालय र विश्वविद्यालयका शिक्षक स्वतः स्थायी गर्ने प्रक्रिया मिलाइयो । केहीपछि तिनका योग्यता र क्षमतामा नकारात्मक प्रश्न पनि उठे । यस्तो प्रश्न उठ्नु स्वतः स्थायी गरिनुकै परिणाम थियो । त्यसैले, आन्दोलनका बलमा गरिने यस्ता निर्णयले राष्ट्रलाई क्षति त पुऱ्याउने नै भयो । सार्वजनिक शिक्षाको गुणस्तर गिर्दै जान थालेको गुनासो बढ्दै गर्दा निजी स्रोतका विद्यालय अत्यधिक संख्यामा खुल्दै गए । गाउँगाउँमा समेत निजी विद्यालय पुगे । परिणामतः सार्वजनिक विद्यालयमा विद्यार्थी पनि घट्दै गए र समुदायको विश्वास पनि निरन्तर घट्दै गयो ।

आमअभिभावक जहिल्यै गुणस्तरीय विद्यालयको खोजीमा हुन्छन् । तिनका नजरमा सामुदायिक विद्यालयभन्दा निजी विद्यालयको पढाइ स्तरीय देखियो । विद्यार्थीको भिड निजी स्रोतका विद्यालयतर्फ बढ्दै गयो । विद्यार्थी पनि सधैँ एउटैखाले जानकारीप्रति आकर्षित हुँदैनन् । नयाँ विधि र प्रविधि अपनाएर सामुदायिक विद्यालयले गुणस्तरीय शिक्षा दिन सके अहिले उत्पन्न हुन लागेको संकटबाट बच्न कठिन छैन । केहीले सामुदायिक विद्यालय र स्थानीय तहले यसतर्फ प्रभावकारी कदम चालेले सार्वजनिक शिक्षा सुधारको सुरूवातसमेत गरिसकेका पनि छन् । सार्वजनिक शिक्षालाई गुणस्तरीय बनाउनमा शिक्षकको दृढ इच्छाशक्ति, सक्रियता तथा अभिभावकको सकारात्मक चासो पनि बढ्दै जानुपर्छ ।

२०२८ सालको राष्ट्रिय शिक्षा पद्धतिको योजनापूर्व सामुदायिक विद्यालयको पूर्ण जिम्मा सञ्चालक समितिमाथि थियो । त्यसवेला शिक्षकको नियुक्ति, पारिश्रमिक निर्धारणलगायत सबै काम सञ्चालक समितिबाटै हुने गर्थ्यो । केही रकम अनुदानका रूपमा सरकारबाट प्रवाह हुन्थ्यो भने अन्य आवश्यक थप शिक्षकको पारिश्रमिकलगायत खर्चका लागि विद्यार्थीबाट शुल्क लिने गरिन्थ्यो । सो शुल्क तोक्ने दायित्व सञ्चालक समितिको हुन्थ्यो । त्यसवेला विद्यालयका असली मालिक स्थानीय समुदाय नै थियो । शिक्षकको तलब स्केल सरकारले तोके पनि तलब खुवाउने जिम्मा विद्यालय सञ्चालक समितिकै थियो । यो क्रम २०२८ सालसम्म कायम रह्यो । शिक्षण सेवा बढी मर्यादित थियो । समाजले निकै इज्जतको कार्य ठान्थ्यो । शिक्षणलाई जागिर नमानेर समाज सेवाका रूपमा लिने गरिन्थ्यो ।

२०२८ सालको राष्ट्रिय शिक्षा योजनाको पद्धति लागू भएपछि विद्यालय सञ्चालक समिति खारेज गरियो । शिक्षक तलबलगायत अन्य सेवाको जिम्मा सरकारले लियो । तर, सबै तहका शिक्षकको तलब सरकारले व्यहोर्नुको साटो प्राथमिक तहको शतप्रतिशत, निम्नमाध्यमिकको ७५ प्रतिशत र माध्यमिकको ५० प्रतिशत मात्र तलब सरकारले व्यहोर्ने व्यवस्था गरियो । साथै, सबै तहका शिक्षकको तलबभत्ता सरकारले बढाएर तोकिदियो ।

> ●●●
>
> सरकारले पहिल्यैदेखि शिक्षा मन्त्रालय सञ्चालन गर्ने मोडेल पनि उपयुक्त बनाउन सकेन। अनेक संरचनात्मक सुधार र परिवर्तनका नामधारी सुधारका लागि नीति र कार्यक्रम ल्याए पनि ती व्यावहारिक र प्रभावकारी बनेनन्। जबसम्म सरकारले विद्यालय सञ्चालनको सम्पूर्ण अधिकार विद्यालयको सेवा गर्ने समुदायको हातमा दिँदैन, तबसम्म विद्यालयको चौतर्फी सुधार सम्भव हुँदैन।
>
> ●●●

विद्यालय सञ्चालक समिति विघटन गरेपछि सम्पूर्ण सामुदायिक विद्यालय सरकारी बन्न पुगे । यसले गर्दा विद्यालय स्थापना गर्ने संस्थापकको आफूले खोलेका विद्यालयप्रतिको सम्बन्ध टुट्न गयो । सरकारले तोकिदिएको शुल्कबाट निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक तहका शिक्षकलाई तलब खुवाउन मुस्किल पर्न थाल्यो । सम्पूर्ण तलब सरकारले व्यहोर्ने सम्भावना नभएपछि यसको खाँचो पूरा गर्ने हेतुले विद्यालयले पुनः समुदायको सहयोग खोजे । परिणामतः प्रत्येक विद्यालयले विद्यालय सहयोग समिति गठन गरे । तैपनि, समुदायले आर्थिक बोझ लिन नचाहेपछि सरकारले नै नपुग रकम व्यहोर्न बाध्य हुनुपऱ्यो ।

विगतमा समुदायले जिम्मा लिएको वेला निकै राम्रो रहेको विद्यालय शिक्षाको गुणस्तर सरकारले जिम्मा लिन थालेपछि निकै खस्केको महसुस सबैतिरबाट गर्न थालियो । शिक्षाको गुणस्तर खस्केकोमा समुदायदेखि सरकारका जिम्मेवार निकायसम्म जानकार थिए । त्यसैले, शिक्षा मन्त्रालयले पुनः विद्यालयमा अभिभावकको सक्रिय उपस्थिति र सहभागिता बढाउने उपायको खोजी गर्न थाल्यो । त्यसैले, उसले विद्यालयको पठनपाठनमा समुदायको प्रतिनिधित्व र अपनत्व बढाउन विद्यालय व्यवस्थापन समितिमा अभिभावकका तर्फबाट प्रतिनिधि समावेश गर्ने व्यवस्था गऱ्यो । व्यवस्थापन समितिलाई सबल बनाउने प्रयत्नबीच प्रधानाध्यापकको भूमिका र जिम्मेवारीमाथि पनि नियमन गर्ने धेरथोर जिम्मेवारी समितिले पनि पायो । तैपनि, विद्यालय सञ्चालनमा स्थानीय समुदायको भूमिका बढाउने प्रयत्न भए पनि विद्यालयको असली मालिक भने सरकार नै थियो । विद्यालय व्यवस्थापन समितिको गठन र विघटन गर्ने अधिकार सरकारमै निहित थियो ।

यसरी शिक्षामा देखिएका कमी–कमजोरीलाई मूल्यांकन गर्दा कुनै न कुनै रूपमा हामी सबै दोषी ठहर्छौं । हामीले अपनाएको शिक्षा प्रणाली पनि दोषी छ । सरकारले पहिल्यैदेखि शिक्षा मन्त्रालय सञ्चालन गर्ने मोडेल पनि उपयुक्त बनाउन सकेन । अनेक संरचनात्मक सुधार र परिवर्तनका नामधारी सुधारका लागि नीति र कार्यक्रम ल्याए पनि ती व्यावहारिक र प्रभावकारी बनेनन् । जबसम्म सरकारले विद्यालय सञ्चालनको सम्पूर्ण अधिकार विद्यालयको सेवा गर्ने समुदायको हातमा दिँदैन, तबसम्म विद्यालयको चौतर्फी सुधार सम्भव हुँदैन । पछिल्लो समयमा आएर विद्यालय तहको शिक्षाको अधिकार स्थानीय तहमा गएपछि कतिपय स्थानमा यसको सकारात्मक परिणाम देखिन थालेका पनि छन् । अबका दिनमा स्थानीय तहले स्थानीय समुदायलाई नै आआफ्ना क्षेत्रका विद्यालयका वास्तविक मालिक बनाएर अघि बढ्ने हो भने आगामी दिनमा नेपालको सामुदायिक विद्यालय तहको शिक्षामा कायापलट हुन सक्छ । नयाँ पत्रिका

वैदेशिक रोजगार विभागको सूचना

१. वैदेशिक रोजगारीमा पठाउने इजाजतपत्र प्राप्त संस्था (Manpower Company) लाई नेपाल सरकारले तोकेको शुल्क बुझाउंदा उक्त कम्पनीको बैंक खातामा बुझाई अनिवार्य रुपमा सोको रसिद वा भौचर लिन नभुल्नु होला । प्रचलित कानूनमा यस सम्बन्धी कार्य गर्ने एजेन्टको व्यवस्था नभएकोले कोही कसैले म एजेन्ट हूँ, वैदेशिक रोजगारीमा पठाइदिन्छु भनी झूटा आश्वासन दिएमा विश्वास नगर्नु होला; कुनैपनि हालतमा एजेन्टलाई रकम नबुझाउनु होला । वैदेशिक रोजगारी सम्बन्धी केही कुरा बुझ्नु परेमा श्रम कल सेन्टरको निःशुल्क नम्बर ११४१ मा फोन सम्पर्क गर्नु होला ।

२. श्रम गन्तव्य मुलुकहरू विशेष गरी कुवेत, ओमान, यू.ए.ई. र बहराइन लगायतका खाडी मुलुकहरूमा विचौलियाहरूको प्रलोभनमा महिलाहरूलाई भिजिट वा पर्यटकीय भिसामा लगेर श्रम (Working) भिसामा परिणत गराउने र न्यस्तो कार्यबाट महिलाहरूलाई विभिन्न प्रलोभनमा पारी बढी रकम असुल गरी ठग्ने, असुरक्षित एवं अमर्यादित श्रम कार्यमा संलग्न गराउने, तोकिएको भन्दा अन्य गन्तव्य मुलुकमा पठाउने, असंगठित र घरेलु प्रकृतिका जोखिमयुक्त कार्यमा संलग्न गराउने जस्ता सम्भावना भएकोले काम गर्ने मनसायले विदेश जाँदै हुनुहुन्छ भने भिजिट वा पर्यटकीय भिसामा नगई श्रम भिसा (Working Visa) मा नेपाल सरकारबाट श्रम स्वीकृति लिएर मात्र जानु हुन सम्बन्धित सबैलाई अनुरोध गरिन्छ ।

३. तपाईलाई श्रम स्वीकृति लिई विदेशमा काम गर्न पठाउने भनी आश्वासन सहित रकम माग गरेमा सो रकम बुझाउनु पूर्व सो इजाजतपत्रवाला (Manpower Company) को आधिकारिकताको कागजात माग गर्न होला शैक्षिक परामर्शदाता (Educational Consultancy), ट्राभल एजेन्सी वा कुनै व्यक्तिले वैदेशिक रोजगारीमा पठाइदिन्छु भनी आश्वासन दिई रकम माग गरेमा रकम नदिनु होला। आफू ठगीमा पर्दैछु भन्ने लागेमा सोको जानकारी वैदेशिक रोजगार विभाग वा नजिकको प्रहरी कार्यालयमा वा श्रम कल सेन्टर निःशुल्क टेलिफोन नं. ११४१ मा फोन गरेर दिनु हुन अपिल गरिन्छ । स्मरण रहोस् इजाजतपत्र प्राप्त संस्था वाहेक अन्य कुनैपनि व्यक्ति वा संस्थाले वैदेशिक रोजगारीका लागि कामदार पठाउनु गैर कानूनी कार्य हो ।

४. वैदेशिक रोजगारीको सिलसिलामा ठगीमा पर्नु भएमा वा पर्न लागेको शङ्का लागेमा जिल्ला प्रशासन कार्यालय, श्रम तथा रोजगार कार्यालय तथा वैदेशिक रोजगार विभागमा तुरुन्त उजुरी गर्नुहोला । तपाईं विदेशमा रहेको बेलामा कुनै सहयोग आवश्यक परेमा उक्त देशमा रहेको नेपाली दूतावासमा सम्पर्क गर्नुहोला । तपाईको सहयोगको लागि सरकारी निकायहरू सदा तत्पर छन् ।

५. श्रम तथा वैदेशिक रोजगारका विषयमा आवश्यक जानकारी दिन तपाईकै स्थानीय तहमा रोजगार सेवा केन्द्रहरू क्रियाशील छन् । काम गर्न विदेश जाने सोच बनाउदै हुनुहुन्छ भने राहदानी बनाउंदाका बखत नै यस सम्बन्धमा बुझ्न सम्बन्धित जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा रहेको Migration Resource Centre (MRC) मा सम्पर्क राख्नु होला। साथै श्रम कल सेन्टरको निःशुल्क नम्बर ११४१ मा फोन गर्न सक्नु हुन्छ । तपाईको सेवामा कल सेन्टर २४सै घण्टा खुला रहन्छ ।

नेपाल सरकार
श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय
वैदेशिक रोजगार विभाग
ताहाचल, काठमाडौँ

सहकारीमा सुधार नआए बैंकको खराब कर्जा घट्दैनः गभर्नर

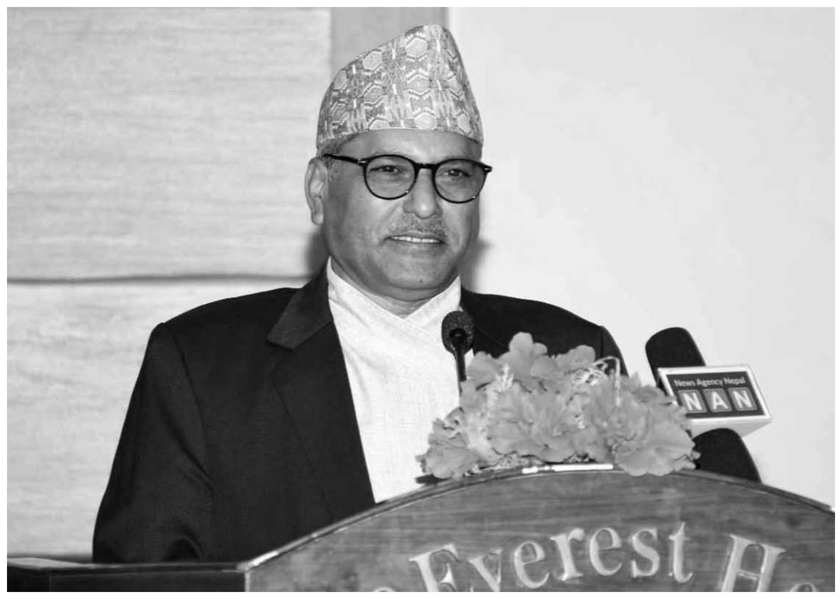

काठमाडौं । नेपाल राष्ट्र बैंकका गभर्नर महाप्रसाद अधिकारीले सहकारीमा सुधार नआउँदासम्म बैंकको खराब कर्जा पनि घट्न नसक्ने धारणा राखेका छन् ।

नेपाल आर्थिक पत्रकार संघ (नाफिज)ले आइतबार आयोजना गरेको नेपाली बैंकिङ क्षेत्रमा जोखिमपूर्ण सम्पत्तिको व्यवस्थापन विषयक छलफल कार्यक्रममा प्रमुख अतिथिको रूपमा बोल्दै उनले यस्तो दाबी गरेका हुन् ।

देशको अर्थतन्त्रमा सहकारी क्षेत्रको योगदान महत्वपूर्ण भएको बताउँदै उनले सो क्षेत्रमा सुधार नआउँदासम्म बैंकिङ क्षेत्रको खराब कर्जा र समग्र अर्थतन्त्रमा पनि सुधार हुन नसक्ने धारणा राखे ।

'सहकारीको विषयमा सोच्ने वेला भइसकेको छ । अर्थतन्त्रमा सहकारको भूमिका ठूलो छ । सहकारीहरू बैंकजस्तो भएर अगाडि बढ्दा समस्या देखिएको हो । हामीले सहकारीमा दोस्रो तहको नियामक आवश्यक छ भनेर २० वर्षअगाडिदेखि भन्दै आएका थियौं । तर, कार्यान्वयन हुन नसक्दा समस्या आएको हो,' उनले भने, 'यो समस्या समाधान नहुँदासम्म बैंकको खराब कर्जा पनि घट्दैन, अर्थतन्त्रमा पनि सुधार आउँदैन ।'

उनले समस्याग्रस्त सहकारीको व्यवस्थापनका लागि दक्ष जनशक्तिसहितको संस्था र अन्य सहकारीको व्यवस्थापनका लागि दोस्रो तहको नियामक आवश्यक रहेको बताए ।

यस्तै, उनले बैंकहरूले प्रभावकारी मनिटरिङ नगर्दा पनि खराब कर्जा बढेको बताए । उनले अर्थतन्त्र चलायमान हुन नसक्दा, आर्थिक सिथिलता, रिकभरीमा समस्या र व्यवसायीमा मनोबल घटेका कारण खराब कर्जा बढेको धारणा राखे ।

अहिले राष्ट्र बैंकले क्रेडिट स्कोरमा पनि प्राथमिकता दिइरहेको भन्दै उनले ऋण नतिर्दा पनि हुन्छ भन्ने गलत मानसिकताका कारण पनि बैंकको खराब कर्जा बढेको र अब त्यसको न्यूनीकरणका लागि राष्ट्र बैंकले क्रेडिट स्कोरलाई प्राथमिकता दिइरहेको जानकारी गराए ।

उनले आर्थिक स्थिरताका लागि राजनीतिक स्थिरता पनि आवश्यक हुने धारणा राखे ।

'अन्य देशमा राजनीतिक स्थिरता भएकोले आर्थिक स्थायित्व हुन सकेको हो । नेपालमा राजनीतिक अस्थिरता हुँदा समस्या देखियो,' उनले भने । उनले बैंकको नाफा बढी भएको भन्दै बजारमा हल्ला भइरहेको बताए पनि आठ प्रतिशतको औसत नाफा बढी नभएको तर्क दिए । यस्तै, नेपाल बैंक तथा वित्तीय संस्था परिसंघका वरिष्ठ उपाध्यक्ष राजेश उपाध्यायले बढ्दै गएको खराब कर्जाले अर्थतन्त्रमा ठूलो समस्या सिर्जना गरिरहेको बताए ।

'राष्ट्र बैंकले ५ प्रतिशतभन्दा कम हुनुपर्ने व्यवस्थाले बैंकरलाई दबाब छ, बैंकको खराब कर्जा ४ प्रतिशत भन्दा बढी हुन सक्छ,' उनले भने, 'खराब कर्जा अझै पनि बढ्न सक्छ, यसले अर्थतन्त्रमा धेरै असर गर्छ ।'

उनले इक्विटीभन्दा पनि रिजर्व बढाउनतर्फ बैंकले ध्यान दिनुपर्ने बताए । त्यसले बैंकलाई बलियो बनाउन टेवा पुग्ने उनको भनाइ छ । यस्तै, उनले बैक तथा वित्तीय संस्थाले सूचना प्रविधिमा प्राथमिकता दिएर खर्च घटाउनतर्फ पनि ध्यान दिनुपर्ने धारणा राखे ।

श्रीले थप्यो ८० सिटको जहाज

निजी क्षेत्रको श्री एयरलाइन्सले अर्को ८० सिटको नयाँ जहाज थपेको छ । श्रीले क्यानडाको तत्कालीन बम्बार्डियर (हाल डी हाभिलैन्ड अफ क्यानडा) कम्पनीमा निर्मित क्यु ४०० ड्यास ८ विमान भित्र्याएको हो ।

अब श्रीसँग सातवटा ड्यास ८, सिआरजे २०० र सिआरजे ७०० गरी फिक्स विङ्स जहाजको संख्या ११ पुगेका छन् । यस्तै, श्रीसँग आठवटा रोटर विङ्स (हेलिकोप्टर) रहेका छन् । कुल १९ जहाजसहित श्री देशकै सबैभन्दा धेरै जहाज हुने कम्पनी बनेको छ ।

शुक्रबार राति १ बजेतिर काठमाडौंमा अवतरण गरेको क्यु ४०० ड्यास ८ जहाज यसअघि अमेरिकाको होराइजन एयर तथा अलास्का एयरले सञ्चालन गरेको थियो । सो जहाजमा अत्यन्तै आरामदायक, सुरक्षित तथा यात्रुहरूलाई कम ध्वनि अनुभूति दिने र भरपर्दो क्यानडाको प्राट एन्ड ह्विटनी कम्पनीबाट निर्मित ५४०० साफ्ट हर्सपावरका पिडब्लुआइएसओए इन्जिन जडित भएको कम्पनीले जनाएको छ ।

श्री एयरलाइन्सका पाइलटहरूले अमेरिकाको अरेगन राज्यको पोर्टलैन्डबाट मिनेसोटा राज्यको डुलुथ, क्यानडाको गुजवे, आइसलैन्डको केफलामिक, चेकको प्राग, इजिप्टको काइरो, ओमानको मस्कट हुँदै करिब १० हजार चार सय माइलको दूरी ३३ घण्टाको उडान तथा तीन रात्रि विसानपछि त्रिभुवन अन्तरराष्ट्रिय विमानस्थलमा अवतरण गराएका हुन् ।

श्रीले सन् २०१७ मा ५० सिट क्षमताका दुईवटा सिआरजे २०० तथा ७० सिट क्षमताको दुईवटा सिआरजे ७०० जेट विमानबाट नियमित उडान सञ्चालन सुरु गरेको थियो । श्रीले सेवा सुरु गरेपछि यात्रुहरूले पनि सहुलियत भाडादरमा यात्रा गर्न पाएको कम्पनीको दाबी छ ।

श्रीले सिआरजे २००/७०० तथा क्यु ४०० ड्यास विमानहरूबाट काठमाडौं विमानस्थलबाट भद्रपुर, विराटनगर, भैरहवा, नेपालगन्ज, धनगढी, पोखरा, सुर्खेत र पर्वतीय उडानहरू नियमित रूपमा सञ्चालन गरिरहेको छ ।

नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरणका प्रक्रियाहरू यथाशीघ्र पूरा गरी नयाँ विमानबाट आफ्ना आन्तरिक गन्तव्यहरूमा थप उडान गरी भरपर्दो सेवा सुचारू गर्ने कम्पनीले जनाएको छ ।

उद्योगपति स्व. बनवारीलाल मित्तलले ६३ वर्षको उमेरमा ०५५ सालमा हेलिकोप्टरहरूबाट नेपालको अति दुर्गम तथा विकट, हिमाली क्षेत्रहरूमा खाद्यान्न ढुवानी, पर्यटकीय क्षेत्रमा आकस्मिक उद्धार तथा पर्यटकीय सामानहरू ढुवानी, निर्माण सामग्री, जल विद्युतका र सडक आयोजनाका निर्माण गर्न विशेष प्रकारका मेसिनरी ढुवानी गर्न एयर अनन्या स्थापना गरेका थिए । पछि नाम परिवर्तन गरी श्री एयरलाइन्स राखिएको थियो ।

श्री एयरलाइन्स नेपाल तथा दक्षिण एसिया क्षेत्रबाटै संयुक्त राष्ट्रसंघअन्तर्गतको विभिन्न शान्ति मिसन तथा डब्लुएफपीको हेलिकोप्टरबाट अन्तर्राष्ट्रिय चार्टर उडानसमेतमा सञ्चालन गर्ने पहिलो हवाई कम्पनी हो ।

पर्यटन व्यवसायीहरू र यात्रुहरूको मागलाई सम्बोधन गर्न श्री एयरलाइन्सले निकट भविष्यमा थप गन्तव्यसहित हालका गन्तव्यहरूमा थप उडान सञ्चालन गरी यात्रुलाई उत्कृष्ट सेवा प्रदान गर्दै जाने उद्देश्य लिएको छ ।

खेलकुद

टी-२० विश्वकपमा अफगानिस्तान सेमिफाइनलमा, अस्ट्रेलिया बाहिरियो

अफगानिस्तानले ट्वान्टी-२० २०२४ को सुपर-एटको अन्तिम खेलमा बंगलादेशलाई आठ रनले पराजित गर्दै सेमिफाइनल प्रवेश गरेको छ । कुनै पनि ठूलो आधिकारिक प्रतियोगिताको सेमिफाइनल प्रवेशका लागि अफगानिस्तानलाई जित मात्र विकल्प रहेको थियो ।

वर्षाले प्रभावित खेलमा डीएसएल नियम अनुसार बंगलादेशले जितका लागि १९ ओभरमा १ सय १४ रनको लक्ष्य पाएको थियो र त्यसलाई पछ्याउने क्रममा १ सय ५ रन बनाएर १७.५ ओभरमा अलआउट भएको थियो ।

अफगानिस्तानको यो जितले अस्ट्रेलिया भने प्रतियोगिताबाट बाहिरिएको छ । जितसँगै बंगलादेशको पनि सेमिफाइनल प्रवेशको सम्भावना कायम थियो । तर उसले यसलाई आत्मसात् गर्न सकेन । बंगलादेशका लागि ओपनर लिप्टन दासले सर्वाधिक ५४ रन बनाए र नटआउट रहे ।

यसअघि पहिले ब्याटिङ गरेको अफगानिसतानले २० ओभरमा पाँच विकेट गुमाएर १ सय १५ रन बनाएको थियो । त्यसमा ओपनर रहमनुल्लाह गुरबाजले सर्वाधिक ४३ रन बनाए । बंगलादेशी बलरमध्ये रसद हुसेनले २६ र नमा तीन विकेट लिए ।

यससँगै प्रतियोगिताको सेमिफाइनल पूरा भएको छ । डिफेन्डिङ च्याम्पियन इंग्ल्यान्डले भारत तथा दक्षिण अफ्रिकाले को सामना गर्नेछ । दुवै सेमिफाइनल बिहीबार हुनेछन् ।

स्पेनको तेस्रो जित, इटाली र क्रोएसियाको बराबरी

फेरान टोरेसले सुरुमै गरेको गोलको मद्दतले स्पेनले युरो २०२४ मा सोमबार अल्बानियालाई १-० ले हराएको छ । यस जितसँगै तीन पल्टको युरो च्याम्पियनले आफ्नो समूह बी का सबै तीनै खेल जितेको छ ।

हारले अल्बानिया भने प्रतियोगिताबाट बाहिरिएको छ । बार्सिलोनाका विन्गर टोरेसले १३ औं मिनेटमा निर्णायक गोल गरे । स्पेनले दस खेलाडी परिवर्तन गर्दै अल्बानियाको सामना गरेको थियो ।

समूहको अर्को खेलमा इटालीले क्रोएसियालाई १-१ को बराबरीमा रोक्दै नकआउट चरणको यात्रा निश्चित गरेको छ । डिफेन्डिङ च्याम्पियन पनि रहेको इटाली समूहका उप विजेता रह्यो र अब उसले नकआउट चरणमा स्विट्जरल्यान्डको सामना गर्नेछ । क्रोएसिया भने प्रतियोगिताबाट बाहिरिने स्थितिमा पुगेको छ ।

क्रोएसियाले लुका मोडरिचको गोलले अग्रता लिएको थियो र त्यस स्थितिमा टिम अर्को चरण पुग्ने थियो । तर माटिया जाकागनीले खेलको अन्त्यतिर गोल गर्दै क्रोएसियालाई स्तब्ध पारेको हो । क्रोएसियासामु समूहको तेस्रो हुने टिममध्ये शीर्ष चारमा परेर अर्को चरणका लागि छनोट हुने सम्भावना भने कायम छ । तर यो अत्यन्त कमजोर रहेको छ ।

कर्पोरेट

● उत्कृष्टताका आधारमा ग्लोबल आइएमईलाई विभिन्न अवार्ड

ग्लोबल आइएमई बैंकले विभिन्न अवार्ड जितेको छ । बैंकले उत्कृष्टताका आधारमा अवार्ड जितेको हो । यसैक्रममा ग्लोबल फाइनान्स म्यागजिनले एसिया प्यासिफिकअन्तर्गत बैंकलाई 'बेस्ट बैंक अवार्ड-२०२४' प्रदान गरिसकेको छ । ग्लोबल फाइनान्सको यस प्रतिष्ठित अवार्डबाट सम्मानित हुने पहिलो नेपाली बैंकसमेत हो । म्यागजिनले विश्वभरिका सर्वश्रेष्ठ बैंक छनोट गरी सम्मानित गरेको हो ।

त्यसैगरी, बैंकले 'युरो मनी अवार्ड फर एक्सलेन्स बेस्ट बैंक नेपाल २०२२' पनि प्राप्त गरेको छ । सन् १९९२ मा स्थापित यो अवार्ड बैंकिङ क्षेत्रको एक प्रतिष्ठित र एक मात्र अवार्ड हो । बैंकले ग्राहकलाई प्रदान गर्दै आएको सेवा, बैंकिङ क्षेत्रमा नयाँ-नयाँ प्रविधिको प्रयोग तथा बैंकको उच्चस्तरीय कार्यसम्पादनका लागि यो अवार्ड प्रदान गरिएको थियो । साथै, लन्डनबाट प्रकाशित हुने इन्टरनेसनल फाइनान्स म्यागजिनद्वारा 'बेस्ट इन्टरनेट बैंक २०१६-नेपाल' अवार्ड पनि पाइसकेको छ । यता, रेटिङ एजेन्सी इक्रा नेपालले बैंकलाई 'ए' रेटिङ दिएको छ भने आर्थिक वर्ष ०७९/८० मा सबैभन्दा बढी तीन अर्ब २० करोड रूपैयाँ कर दाखिला गरेको भन्दै आन्तरिक राजस्व कार्यालयले बैंकलाई सम्मान गरेको थियो । बैंकले आफ्नो व्यवसाय विस्तार गर्दा पनि नेपाली माटोको आवश्यकतालाई आत्मसात् गरी विभिन्न सेवा-सुविधा सार्वजनिक गर्दै आइरहेको छ । साथै, बैंकका अध्यक्ष चन्द्रप्रसाद ढकालले यस बैंकलाई विश्वको उत्कृष्ट एक हजार बैंकमा समावेश गर्ने लक्ष्य राखेको बताए ।

● कुमारी बैंक र पशुपति रिक्रिएसनबीच सम्झौता

कुमारी बैंक लिमिटेड र पशुपति रिक्रिएसन प्रालि (उप्स)बीच सम्झौता भएको छ । सम्झौताअनुसार बैंकका ग्राहकले उप्समा उपलब्ध आर्केड, रिडेम्सन, भर्चुअल रियालिटी, सुटिङ, रेसिङ, जिपलाइन, क्लाइम्बिङलगायत इन्डोर र आउटडोर खेल खेल्न कुमारी बैंकको डेबिट-क्रेडिट कार्डद्वारा रिचार्ज गर्दा १० प्रतिशत बोनस रिचार्ज प्राप्त गर्न सक्नेछन् । यस सुविधाबाट ग्राहकले सहज र गुणस्तरीय सेवा प्राप्त गर्नुका साथै अझ धेरै मनोरञ्जन लिई सन्तुष्टि बढाउन मद्दत पुग्नेमा बैंक विश्वस्त रहेको छ ।

● नबिल बैंक र मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीबीच समझदारी

नबिल बैंक र मुक्तिनाथ कृषि कम्पनी लिमिटेडले कृषि प्रवर्द्धनका लागि समझदारी गरेका छन् । कृषि प्रवर्द्धन, अनुसन्धान, विकास, पूर्वाधार निर्माण, यान्त्रिकीकरण तथा साना किसानमा उद्यमशीलता विकासका लागि समझदारी गरेका हुन् ।

नबिल बैंकका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत (सिइओ) ज्ञानेन्द्रप्रसाद ढुंगानाको उपस्थितिमा बैंकका वरिष्ठ नायब प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सुजितकुमार शाक्य र मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीका प्रबन्ध निर्देशक भरतराज ढकालले सम्झौतापत्रमा हस्ताक्षर गरेका छन् ।

ग्राहकको वित्तीय र गैरवित्तीय सेवाहरूमा पहुँच विस्तार गर्ने मुख्य उद्देश्य राखेर यो समझदारी गरेको बताइएको छ । सम्झौताअनुसार नबिल बैंकले कृषि लगानीका लागि बजार विस्तार तथा क्षमता अभिवृद्धि गर्नेछ । मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीले तालिम तथा विकास, सल्लाहकार सेवा, ग्राहक र कर्मचारीलाई खाद्य साक्षरता अभिवृद्धि गर्न सहयोग गर्ने उल्लेख गरिएको छ । नबिल बैंकका सिइओ ढुंगानाले देशको अर्थतन्त्रमा कृषिको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको भन्दै यसको विकासमा बैंक सहयोगी बन्ने बताए । त्यस्तै, मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीका प्रबन्ध निर्देशक ढकालले यो साझेदारीले साझा परियोजना विकासमा एक-अर्कालाई सहयोग गर्ने बताए ।

● एनएमबिका ग्राहकले कतार एयरवेजमा १० प्रतिशतसम्म छुट पाउने

एनएमबि बैंकका ग्राहकले कतार एयरवेजको फ्लाइट टिकटमा छुट पाउनेछन् । यी दुई कम्पनीबीच छुटसम्बन्धी सम्झौतामा हस्ताक्षर भएको छ । सम्झौताअनुसार बैंकका ग्राहकले कतार एयरवेजनको वेबसाइटमार्फत हवाई टिकट खरिद गर्दा १० प्रतिशतसम्म छुट प्राप्त गर्ने सक्नेछन् ।

छुट लिनका लागि नेपालबाट प्रस्थान गर्ने कतार एयरवेजको उडान टिकट काट्दा ग्राहकले अनलाइन प्रमोसनल कोड क्युआरएनएमबि२४ प्रयोग गर्नुपर्नेछ । यस अफरमार्फत ग्राहकले सुपथ मूल्यमा आरामदायी उडानको लाभ लिन सक्ने बताइएको छ । साथै, कतार एयरवेज स्टुडेन्ट क्लबका विद्यार्थीले थप लगेजलगायतका अन्य सुविधासमेत पाउनेछन् ।

● रावा बैंकको नयाँ शाखा पाँचखालमा

राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक लिमिटेडले नयाँ शाखा विस्तार गरेको छ । बैंकले काभ्रेपलाञ्चोकको पाँचखाल नगरपालिका वडा नं ४, तामाघाटस्थित शाखा कार्यालय पाँचखाल विस्तार गरी सोमबारबाट कारोबार शुभारम्भ गरेको छ । योसँगै बैंकका शाखा कार्यालयको संख्या दुई सय ८८ पुगेको छ ।

बैंकले हाल देशभरका दुई सय ८८ शाखा कार्यालय, तीन सय पाँच एटिएम, ९९ वटा शाखारहित बैंकिङ सेवा, ७१ वटा एक्सटेन्सन काउन्टरबाट वित्तीय सेवा दिँदै आइरहेको छ ।

● सिटिजन लाइफको 'सिटिजन बचत वृद्धि' योजना सार्वजनिक

सिटिजन लाइफ इन्स्योरेन्सले सिटिजन बचत वृद्धि योजना ल्याएको छ । यो योजना युनिभर्सल जीवन बिमा योजना रहेको र यसले भविष्यका लागि बचत वृद्धि गर्ने अवसर प्रदान गर्ने बताइको छ । यसअघिको बिमा योजनामा उमेरका आधारमा बिमाशुल्क फरक भए पनि यस नयाँ योजनामा बिमाशुल्क फरक नहुने कम्पनीले जनाएको छ । यस योजनामा लोयल्टी रिवार्डसमेत समावेश गरिएको छ ।

यस योजनामा न्यूनतम उमेर १८ वर्ष र अधिकतम ५५ हुनेछ । साथै, योजनाको म्याचुरिटी ७० वर्षसम्ममा हुने कम्पनीको भनाइ छ । यस योजनमा न्यूनतम वार्षिक बिमाशुल्क १२ हजार रूपैयाँ रहेको छ र न्यूनतम बिमा अवधि १० वर्ष रहेको छ । बिमितले बिमाशुल्क एकल, वार्षिक, अर्धवार्षिक र त्रैमासिक रूपमा बुझाउन पाउने व्यवस्था रहेको कम्पनीले जनाएको छ ।

कम्पनीका अनुसार दुर्घटनाबाट मृत्युलाभ, स्थायी पूर्ण अशक्तता लाभ, स्थायी आंशिक अशक्तता लाभजस्ता थप सुविधा पनि यसै योजनाभित्र समावेश गरिएको छ । कम्पनीले सामान्य जनतामाझ बचतको भावनालाई प्रेरित गर्न र आमजनतालाई बिमामैत्री बनाउन यो योजना ल्याएको बताएको छ ।

● ग्लोबल आइएमई बैंकका ग्राहकलाई आरुष हस्पिटलमा छुट

ग्लोबल आइएमई बैंक र आरूष लाइफस्टाइल हस्पिटलबीच समझदारी भएको छ । बैंकका प्रयोगकर्तालाई आरूष हस्पिटलका विभिन्न सेवामा ३० प्रतिशतसम्म छुट प्रदान गर्ने समझदारीपत्रमा हस्ताक्षर भएको हो । समझदारीपत्रमा बैंकका चिफ मार्केटिङ अफिसर दिलीप पोखरेल र हस्पिटलका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत डा. सन्तोष शाक्यले हस्ताक्षर गरे । बैंकका डेबिट र क्रेडिट कार्डवाहक तथा बैंकको मोबाइल बैंकिङ 'ग्लोबल स्मार्ट प्लस' प्रयोगकर्ताले हस्पिटलका सेवामा १० देखि ३० प्रतिशतसम्म छुट प्राप्त गर्ने समझदारीपत्रमा उल्लेख छ । साथै, ग्राहकले हस्पिटलको कुपन्डोल हाइट, ठिमी चारदोबाटो (शंखधर चोक), टुसाल बौद्धनाथ मार्ग, न्युरोड पोखरा र बर्गाछी विराटनगरस्थित शाखा कार्यालयबाट पनि उपलब्ध हुने सेवामा उल्लिखित छुट पाउनेछन् ।

● गजुरी र धार्केमा सिटिजन्स बैंकका दुई शाखा सञ्चालनमा

सिटिजन्स बैंक इन्टरनेसनलले शाखा विस्तार गरेको छ । बैंकले आफ्नो १९१औँ र १९२औँ शाखा धादिङको गजुरी र धार्केमा सञ्चालनमा ल्याएको हो । यससँगै बागमती प्रदेशमा सञ्चालनमा रहेका शाखा ५४ पुगेको छ ।

बैंकका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत (सिइओ) गणेशराज पोखरेलले नयाँ शाखाको शुभारम्भ गरे । यी शाखामार्फत ग्राहकको वित्तीय आवश्यकता पूरा गर्न आवश्यक सम्पूर्ण रिटेल बैंकिङ सेवा प्रदान गर्नुका साथै साना तथा कर्पोरेट व्यवसायीमाझ वित्तीय पहुँच पुऱ्याउने लक्ष्य बैंकले राखेको छ ।

नयाँ शाखा सञ्चालनको अवसरमा यी शाखामा खाता खोल्दा कर्पोरेट मोबाइल बैंकिङ र इन्टरनेट बैंकिङजस्ता सेवा पहिलो वर्ष निःशुल्क प्राप्त गर्न सकिनेछ । साथै, डिम्याट खाता खोल्दा लाग्ने शुल्कमा पहिलो वर्षका लागि छुटको व्यवस्था रहेको छ । त्यस्तै, गजुरीमा नयाँ शाखाको शुभारम्भकै दिन बैंकले गजुरी १, आधामारा धादिङमा अवस्थित श्री पत्तालिनी आधारभूत विद्यालयलाई कम्प्युटर सेट र प्रिन्टर उपलब्ध गराएको छ । आगामी दिनमा सुशासनलाई ध्यानमा राख्दै अझ उच्चस्तरीय ग्राहक सेवामा समर्पित रहने बैंकले जनाएको छ ।

● हिमालयन बैंकले एफपिओ निष्कासन गर्ने

हिमालयन बैंकले एफपिओ निष्कासन गर्ने भएको छ । निष्कासन तथा बिक्री प्रबन्धकमा बैंकले सिटिजन्स क्यापिटललाई नियुक्त गरेको छ ।

यससम्बन्धी सम्झौतामा बैंकका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत अशोकशमशेर जबरा तथा सिटिजन्स क्यापिटलका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सबिर बादे श्रेष्ठले हस्ताक्षर गरे ।सम्झौताअनुसार सिटिजन्स क्यापिटलले हिमालयन बैंकको थप सार्वजनिक निष्कासनका लागि बिक्री प्रबन्धकको कार्य गर्नेछ ।

● दुबईको क्वालिटी आइसक्रिम अब नेपालमा

एसआइआइपिएल ग्रूप नेपालले क्वालिटी आइसक्रिम आधिकारिक रूपमा नेपाल भित्र्याएको छ । बुधबार काठमाडौंस्थित एक होटेलमा कार्यक्रम आयोजना गरी कम्पनीका अध्यक्ष सौरभ ज्योति, प्योर आइसक्रिमका भाइस प्रेसिडेन्ट मजहर अली तथा ज्योति ग्रूपका कर्मचारीबीच उक्त आइसक्रिम औपचारिक रूपमा बिक्री-वितरण सुरूवात गर्ने जानकारी गराइएको हो । कार्यक्रमलाई सम्बोधन गर्दै प्योर आइसक्रिमका सेल्स, मार्केटिङ तथा सप्लाई चेनका भाइस प्रेसिडेन्ट मजहर अलीले, नेपाली उपभोक्ताको बदलिँदो जीवनशैली, गुणस्तरीय उत्पादनको रोजाइ तथा अन्तर्राष्ट्रिय आइसक्रिम फ्लेबरको बढ्दो बजार मागलाई सम्बोधन गर्दै विभिन्न अन्तर्राष्ट्रिय फ्लेबरका आइसक्रिम भित्र्याएको बताए । विस्तार योजनाअन्तर्गत प्रमुख नेपाली सहरमा विभिन्न आउटलेट, डिपार्टमेन्टल स्टोर्स, सपिङ सेन्टर ररेस्टुरेन्टमा आकर्षक किओस्क र कार्ट राखी क्वालिटी आइसक्रिमलाई देशभरका आइसक्रिमप्रेमीको पहुँचमा पुऱ्याउने योजना रहेको पनि कम्पनीले जनाएको छ ।

● माछापुच्छ्रे बैंकको प्लेटफर्ममार्फत एनसेलमा भुक्तानी

माछापुच्छ्रे बैंक लिमिटेड र एनसेलबीच डिजिटल प्लेटफर्ममार्फत सेवा प्रदान गर्नेबारे सम्झौता भएको छ । उक्त सम्झौतापत्रमा एनसेलका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत जाब्बोर कायुमोभ र बैंकका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सन्तोष कोइरालाले हस्ताक्षर गरेका छन् ।

एनसेलको 'सधैं अन' योजनाअन्तर्गत बैंकमा खाता भएका एनसेलका ग्राहकले बैंकको मोबाइल बैंकिङ एप एमबिएल एम-स्मार्टको चेकआउट सर्भिस प्रयोग गरी एनसेलको मोबाइल एप, रिटेलर्स एप, वेबसाइटमार्फत सजिलै ब्यालेन्स रिचार्ज गर्नुका साथै सेवा-सुविधा खरिदका लागि भुक्तानी गर्न सक्नेछन् ।

यसैगरी, एनसेलका वितरक तथा खुद्रा विक्रेताले पनि रिटेलर्स एपमार्फत सीधै बैंकमा रहेको रकमबाट आफ्नो भर्चुअल फन्ड लोड गर्न सक्नेछन् । यस सम्झौताले ग्राहकको डिजिटल यात्रालाई सहज बनाउँदै सधैं अन रहन सहयोग गर्ने विश्वास दुवै कम्पनीले लिएका छन् ।

● गरिमा विकास बैंकका ग्राहकलाई विभिन्न संस्थामा ६० प्रतिशतसम्मको छुट

गरिमा विकास बैंक लिमिटेडका ग्राहकले विभिन्न व्यावसायिक संस्थाका वस्तु तथा सेवामा विशेष छुट प्राप्त गर्ने भएका छन् । शिक्षा, स्वास्थ्य तथा दैनिक उपभोग्य वस्तु तथा सेवा आपूर्तिकर्ताहरूसँगको समन्वयमा विकास बैंकका ग्राहकलाई विशेष छुट प्रदान गर्ने व्यवस्था विकास बैंकले मिलाएको हो । सम्झौतापश्चात् गरिमा विकास बैंकको डेबिट कार्ड, क्रेडिट कार्ड तथा मोबाइल बैंकिङ प्रयोग गर्ने ग्राहकहरूले उक्त संस्थाहरूले उपलब्ध गराउने विभिन्न सामग्री तथा सेवाहरूमा विशेष छुट प्राप्त गर्न सक्नेछन् । बैंकका ग्राहकहरूले अमेरिकामा आधारित कोडिङ शैक्षिक संस्था (ऋयमष्लनबा)को अधिकृत साझेदार मेन्टरल्याब एड-एक्सले प्रवाह गर्ने सेवामा अधिकतम ६० प्रतिशतसम्म छुट पाउनेछन् । मेन्टरल्याब एड-एक्सले बालबालिकालाई कोडिङ र एआई बुझ्न विशेष मद्दत गर्ने गर्दछ । विकास बैंकका ग्राहकहरूले लगनखेल ललितपुरमा अवस्थित पेडल साइकल हाउसमा साइकल खरिदमा अधिकतम १५ प्रतिशत र तिलोत्तमा- ५ रूपन्देहीमा अवस्थित एनजी मार्केटका वस्तु तथा सेवाहरूमा अधिकतम १० प्रतिशतसम्म छुट प्राप्त गर्न सक्नेछन् ।

● आइसरलाई 'स्ट्रङ रिभाइभल इन सेल्स एन्ड कस्टमर सर्भिस' अवार्ड

बतास एमएडब्लू आइसरले 'स्ट्रङ रिभाइभल इन सेल्स एन्ड कस्टमर सर्भिस-०२३/२४' अवार्ड प्राप्त गरेको छ । ग्लोबल वार्षिक कन्फेरेन्स थाइल्यान्डमा आयोजित कार्यक्रममा आइसरले सो अवार्ड जितेको हो । कमर्सियल भेहिकलमा अग्रणी रहेको नेपालका लागि आधिकारिक विक्रेता बतास र एमएडब्लूबीच एकताको पहिलो वर्षमै कम्पनीले अन्तर्राष्ट्रियस्तरको सफलता चुमेको जनाएको छ ।

पहिलो वर्षमा नै आइसर इन्डियाले आइसरको बिक्री-वितरण तथा ग्राहक सेवामा ठूलो र अग्रणी परिवर्तन महसुस गरेको बताइएको छ । कम्पनीले समयसापेक्ष ग्राहकको चाहनाअनुरूप बस, ट्रक, ट्रिपर उपलब्ध गराउँदै आएको छ । यस्का साथै अन द स्पट सेवा, विनाझन्झट सामान डेलिभरी, सेल्स सर्भिसमा ग्राहकको सन्तुष्टि, एक्सचेन्ज फाइनान्सको सुविधा रहेको छ ।

● हिमालयन बैंकका दुई शाखा स्थानान्तरण

हिमालयन बैंक लिमिटेडले शाखा स्थानान्तरण गरेको छ । सिभिल बैंकलाई प्राप्ति गरेपश्चात् नजिक भएका शाखा सञ्जालमध्ये त्रिपुरेश्वर शाखालाई स्थानान्तरण गरी काठमाडौं महानगरपालिका- ११, थापाथलीबाट सम्पूर्ण बैंकिङ सेवा प्रदान गर्ने गरी सञ्चालनमा ल्याएको छ । उक्त शाखाको उद्घाटन बैंकका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत अशोकशमशेर राणाले गरे । यसैगरी, बैंकले नारायणगढ शाखालाई पनि स्थानान्तरण गरी भरतपुर महानगरपालिका वडा नं १ मा मेनरोड शाखा, नारायणगढका नामबाट बैंकिङ सेवा प्रदान गर्ने गरी सञ्चालनमा ल्याएको जनाएको छ ।

● बाल अस्पताललाई सिद्धार्थ बैंकको एक करोड सहयोग घोषणा

सिद्धार्थ बैंक लिमिटेडले काठमाडौं इन्स्टिच्युट अफ चाइल्ड हेल्थ (केआइओसिएच)लाई एक करोड आर्थिक सहयोग गर्ने भएको छ । बैंकले बालबालिकालाई उचित र गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने उद्देश्यका साथ निर्माण भइरहेको उक्त बाल अस्पताललाई सहयोगस्वरूप एक करोड रूपैयाँ प्रदान गर्ने सम्झौता गरेको छ । सम्झौतापत्रमा बैंकका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सुन्दरप्रसाद कँडेल र अस्पतालका अध्यक्ष तथा वरिष्ठ मुटु शल्यचिकित्सक प्रा.डा. भगवान कोइरालाले हस्ताक्षर गरे । यस सहयोगले बाल स्वास्थ्य क्षेत्रमा उचित र गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्न अहं भूमिका खेल्ने विश्वास बैंकले लिएको छ । बैंकले दिगो विकास लक्ष्यलाई सधैँ आफ्नो उच्च प्राथमिकतामा राखी समाजको विकासमा टेवा पुऱ्याउने उद्देश्य लिँदै विभिन्न सामाजिक कार्यमा सहभागिता जनाउँदै आएको छ ।

● समृद्धि फाइनान्सको औरही र मधुवन शाखाले मनाए वार्षिकोत्सव

समृद्धि फाइनान्सको औरही र मधुवन शाखा कार्यालयले छुट्टाछुट्टै पहिलो वार्षिकोत्सव मनाएका छन् । फाइनान्सले औरही नगरपालिका र वराह क्षेत्र नगरपालिकाका स्थानीय व्यापारी, बचतकर्ता, बुद्धिजीवी, समाजसेवी, सुरक्षा निकायका प्रतिनिधि आदिको उपस्थितिमा वार्षिकोत्सव मनाएको हो । शाखाले आगामी दिनमा स्थानीय आवश्यकताअनुसारको कर्जालाई प्राथमिकता दिई गुणस्तरीय कर्जा लगानीमा अगाडि बढ्ने र बैंकिङ सेवालाई थप सशक्त बनाउने कार्ययोजना राखेको छ ।

सुशासनको...

संघीय संसदको तेस्रो ठूलो दलका नेता समेत रहेका नेता दाहालले क्रमश कांग्रेस र एमालेलाई खेलाइरहेका छन् । अर्थात आलोपालो दुवै दललाई सरकारमा ल्याएर आफ्नो स्वार्थ पुरा गरीरहेका छन् । बाहिर हेर्दा प्रधानमन्त्री दाहाल शक्तिशाली देखिए पनि व्यवहारमा कमजोर प्रधानमन्त्रीका रूपमा रहेका छन् । यसको संकेत केहि दिन अगाडी उनले आफुले भनेको वा निर्देशन दिएका कुराहरू मन्त्रिहरूले नटेर्ने गरेको अभिव्यक्ति दिएका थिए । त्यसैले प्रष्ट हुन्छ उनी कति कमजोर रहेछन् भनेर । अर्थमन्त्री समेत रहेका बर्षमान पुन उनैको पार्टीका नेता भएको भए पनि पुनले समेत उनलाई टेर्न छोडेका छन् । विभिन्न पार्टीबाट मन्त्रि बनेकाहरूले प्रधानमन्त्रीको निर्देशन पालना गर्न सकेका छैनन् भने उनको पार्टीबाट मन्त्रि बनेकाहरू समेत उनका निर्देशन पालना गर्न सकिरहेका छैनन् । हामीले अंगिकार गरेको संसदीय व्यवस्था भनेको वेष्ट प्राईमिनिस्टर सिस्टम हो । यो भनेको प्रधानमन्त्रिय पद्धती हो । यो सिस्टममा प्रधानमन्त्री नै सर्वेसवा हुन्छन् । मन्त्रिहरू भनेका प्रधानमन्त्रीका सहयोगी मात्र हुन् । त्यसैले गर्दा मन्त्रीले पदबाट राजिनामा दिँदा प्रधानमन्त्रीले राजिनामा दिनु प्रर्दैन । तर प्रधानमन्त्रीले पदबाट राजिनामा दिएको खण्डमा मन्त्रिहरूले राजिनामा दिनुपर्दैन् उनीहरू स्वतः मुक्त हुन्छन् यसैलाई वेष्टप्राइमिनिष्टर सिस्टम भनिन्छ ।

एउटा निर्वाचन देखि अर्को निर्वाचन सम्मको दुरी सामान्यतया ५ बर्षकै हुन्छ । संविधानले नै प्रत्येक ५ बर्षमा आविधक निर्वाचन हुने व्यवस्था गरेको छ । निर्वाचन जित्ने पार्टी र त्यसको नेतृत्वले निर्वाचनका बेला जनतालाई दिएका आश्वासनहरू पुरा गर्नको बदला आफुनो व्यात्तिगत स्वार्थ पुरा गर्न सत्तालाई प्रयोग गरेका हुनाले मुलुकको अवस्था डामाडोल हुँदै गएको छ । मुलुकलाई ऋणमा डुबाइएको छ । पोखरा विमानस्थल र भैरहवा विमानस्थल ठूलो बैदेशिक ऋण लिएर निर्माण गरेको भएपनि ति विमानस्थल प्रयोग गर्न सरकार असफल सावित भएको छ भने निजगढमा अर्को विमानस्थल बनाउने डम्फ फुक्न थालिएको छ । यसरी सरकारले गरीब नेपाली जनताबाट उठाएको रकमको सदुपयोग गरेको छैन् । प्रधानमन्त्री दाहलको शुसासनको राम्रो नमुना सिंहदरवार भित्रै देखिएको छ । स्थायी भनेको कर्मचारी तन्त्रका सबै भन्दा उपल्लो तहका मुख्यसचिव नै भ्रष्टाचारको मामिलामा निलम्बनमा परेका छन् । कर्मचारीतन्त्र भ्रष्टाचारमा चुलुम्म डुबेको अवस्था छ । जनताले तिरेको करमा समेत भ्रष्टाचार भएको छ ।

ललिता निवास जग्गा काण्ड, गिरीबन्दु टिस्टेट काण्ड, बाँसबारी छाला जुत्ता काण्ड, नेपाल बाल मन्दिरको जग्गा काण्ड र अहिले सतहमा आएको पतञ्जलीको नाममा भएको हदबन्दी भन्दा बढिको जग्गा खरिद र बिक्री काण्डमा अर्बौंको चलखेल भएको छ । नेकपा एककृित समाजवादीका पार्टी अध्यक्ष माधव नेपाल प्रधानमन्त्री भएका बेला २०६६ सालमा पतञ्जलीलाई काभ्रेको पनौतीमा हदबन्दी भन्दा बढिको जग्गा छुटमा दिने निर्णय र सो निर्णय अनुसार जग्गा दिएपछि त्यसको दुई महिना नपुग्दै फेरी नेपाल नेतृत्वकै सरकारले सो जग्गा बिक्री गर्न दिने निर्णयमा अहिले दाहाल सरकार मौन रहनु भनेको सत्ता बचाउने खेल बाहेक अरू केहि हुन सक्दैन् । यसरी दाहाल सरकारले शुसासनको नाममा मुलुकलाई नै भ्रष्टाचारको जालोमा डुबाएको छ ।

राजदूतलगायत...

राजनीतिक दलहरूले निर्वाचनका बेला जनतालाई ठूला ठूला आस्वासन दिने तर ति कहिल्यै पनि पुरा नगर्ने भएकाले गर्दा जनतामा निराशा पलाएको छ । बेरोजगारी समस्याले गर्दा युवावर्ग विदेशीने क्रम बढ्दै गएको छ । भने राजनीतिक दलहरूले राजदुत, न्यायधिस लगायतका सबै पदमा भागवन्डा लगाउँदै आ-आफ्ना पार्टीका मान्छेलाई नियुक्ती गर्ने गरेका हुनाले पार्टीमा समलग्न नभएका व्यात्तिहरू योग्य सक्षम भए पनि उनीहरूले कहिले उचित स्थाना नपाउने भएकाले त्यस्ता व्यात्ति समेत विदेश पलायन हुने भएकाले गर्दा अब त्यस्तो कार्य तत्काल बन्द गरीन उपयुक्त हुनेछ । उपयुक्त व्यात्तिलाई उपयुक्त जिम्मेवारी दिइनु आवश्यक रहेको छ । यसरी नै भागवन्डामा मुलुक चलाउने हो भने राज्यका सबै संयन्त्रहरू दलिय जस्तै रहेका छन् । अब राजदुतमा भाग होइन् राज्यका हरेक संयन्त्रहरूमा खुल्ला प्रतिस्पर्धाबाट नियुक्त गरीन उपयुक्त हुनेछ । त्यदि त्यसो भएमा दलका झोला नबोक्ने तर दक्ष र योग्य व्यात्तिहरू पनि राज्यका महत्वपूर्ण स्थानमा पुग्न सक्छन् । यदि त्यस्तो गरिदैन भने अवका केहि बर्षमा राज्यका हरेक संयन्त्रहरू नै दलको कब्जामा पुग्ने र राज्य संयन्त्र नै ध्वस्त हुने निश्चित जस्तै रहेको छ ।

प्रधानमन्त्रीको...

राजदूतलाई फिर्ता बोलाउने निर्णय । २ दिनपछि आफू जुन देशको भ्रमणमा जाँदै थिए त्यही देशको सरकारको प्रतिनिधि राजदूतलाई फिर्ता बोलाउने निर्णय मन्त्रिपरिषद्को बैठकबाटै गराए । त्यस विषयमा उनले सरकारले बृद्धि नपुऱ्याएको उद्घोष समेत गरे । प्रधानमन्त्री दाहालले मन्त्रिपरिषद्कै बैठकबाट ३ करोड भन्दा तलका साना योजना र आयोजनाहरूमा संघीय सरकारले बजेट छुट्याउँदैन भन्ने निर्णय गराए । तर बजेट आउँदा ९९ वटा योजना र आयोजनाहरूका लागि १/१ लाख रूपैँया छुटइएको छ । आफ्नै मन्त्रिपरिषद्को निर्णयलाई आफैँ उल्लंघन गरेपछि संघीय सरकारले पालिकाले गर्ने काममा समेत हस्तक्षेप गरेको देखिएको छ । त्यसैले फेरी उनले संसदमा बोल्दै १/१ लाख रूपैँयाका योजना र आयोजनाहरू प्रदेश र पालिकामै पठाउने उद्घोष गरेका छन् ।

यसरी प्रधानमन्त्रीले नै बेलगाम बोल्ने र पछि सच्चाउने गरेका हुनाले प्रधानमन्त्री पदकै गरिमा घट्दै गएको छ । आफूलाई कसैले हटाउन नसक्ने अभिव्यक्ति दिएर प्रधानमन्त्री दाहालले सांसदको अधिकार माथि नै प्रहार गरेका छन् । प्रधानमन्त्री बनाउने र हटाउने काम संसदका सांसदको हो । सांसद भनेका जनताको प्रतिनिधि हुन् यसरी जनताका प्रतिनिधिहरूको अधिकार माथि धावा बोल्ने अधिकार प्रधानमन्त्रीलाई छैन । यी सबै कारणहरूले गर्दा प्रधानमन्त्रीको बोलीमा लगाउन आवश्यक रहेको छ ।

कोशी...

सरकार बन्न सक्ने नजिर स्थापित गरेको छ ।

सर्वोच्चका सूचना अधिकारी गोविन्द घिमिरेले केही दिनभित्र आदेशको पूर्णपाठ तयार हुने बताए । 'संविधानको धारा १६८ को ५ बमोजिम गठित सरकारलाई समर्थन गर्ने दल वा व्यक्तिले दिएको समर्थन फिर्ता लिएको अवस्थामा संविधानको धारा १८८ को २ बमोजिम ३० दिनभित्र विश्वासको मत लिनुपर्नेमा तत्कालीन मुख्यमन्त्रीले विश्वासको मत नलिएको र यस्तो अवस्थामा प्रदेश प्रमुखले नयाँ सरकार गठनको आह्वान गरी, नयाँ सरकार गठन भई सो सरकारले विश्वासको मतसमेत लिएको देखिन आएकाले रिट खारेज हुने भनी फैसला भएको छ,' आदेशको सार उल्लेख गर्दै घिमिरेले भने ।

सरकार गठनसम्बन्धी संवैधानिक व्यवस्था संघ र प्रदेशमा एउटै भएकाले कोशी सरकार गठनको विषयमा सर्वोच्चले गरेको आदेशको प्रभाव सबैतिर पर्ने संविधानविद्हरू बताउँछन् । संविधानविद् टीकाराम भट्टराईले सर्वोच्चको यो नजिरले संघ र सातवटै प्रदेश सरकार गठनमा अदालतको व्याख्या आकर्षित हुने बताए ।

गत फागुन २१ मा केन्द्रीय सत्ता गठबन्धनमा फेरबदलसँगै तत्कालीन मुख्यमन्त्री कार्कीले बहुमत गुमाएका थिए । कार्की नेतृत्वको सरकारबाट एमाले र माओवादीले समर्थन फिर्ता लिँदा पनि उनले ३० दिनभित्र विश्वासको मत लिएका थिएनन् । दुवै दलले दर्ता गरेको कार्कीविरूद्धको संकल्प प्रस्ताव प्रदेशसभाले पारित गरेपछि त्यसकै सहारामा प्रदेश प्रमुख परशुराम खापुङले नयाँ मुख्यमन्त्री नियुक्ति गरेका थिए । एमालेका ३९ र माओवादीका १३ गरी ५२ सांसदको समर्थन प्राप्त एमाले संसदीय दलका नेता हिक्मत कार्की वैशाख १७ मा मुख्यमन्त्री भएका थिए ।

निवर्तमान कार्कीको रिटमा सर्वोच्चले पूर्ण सुनुवाइबाट पाँचवटा संवैधानिक प्रश्नमाथि व्याख्या आवश्यक रहेको यसअघिकै उत्प्रेषणको आदेशमा उल्लेख गरेको थियो । सर्वोच्चले 'संविधानको धारा १६८ (५) बमोजिम नियुक्त भएको मुख्यमन्त्रीले समर्थन गर्ने दल तथा सदस्यहरूले समर्थन फिर्ता लिएको जानकारी गराएपछि धारा १८८ (२) बमोजिम विश्वासको मत लिनुपर्ने हो वा होइन, धारा १६८ (५) बमोजिम नियुक्त भएको मुख्यमन्त्रीको पद धारा १६९ (१) (राजीनामा दिएमा, अविश्वासको प्रस्ताव पारित भएमा, प्रदेशसभाको सदस्य नरहेमा र मृत्यु भएमा) को अवस्था भन्दा बाहेक अन्य तरिकाबाट रिक्त हुन सक्छ वा सक्दैन ?' भन्नेमा व्याख्या गर्नुपर्ने जनाएको थियो ।

सर्वोच्चले औंल्याएका पाँचवटै प्रश्नलाई रिट खारेज गर्ने एउटै आदेशले सम्बोधन गर्ने संविधानविद् भट्टराई बताउँछन्। मुख्यमन्त्रीले बहुमत गुमाइसकेपछि विश्वासको मत पनि नलिने र राजीनामा पनि नदिएको अवस्थामा स्वतः नयाँ सरकार गठन गर्नका लागि प्रदेश सरकार प्रमुखलाई अधिकार छ भन्ने कुरा सर्वोच्चले स्थापित गरेको भट्टराईले बताए ।

कोशी प्रदेश सरकार गठनको विषयमा सर्वोच्चले गरेको आदेश संघको हकमा भने नजिर नहुने संविधानविद् ज्ञवाली दाबी गर्छन् ।

प्रायोजन...

रकम बढी बजेट विनियोजन हुने भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालयको भन्दा धेरै छ । पूर्वाधार निर्माणकेन्द्रित यो मन्त्रालयले खर्च गर्न बाँकी बजेट ५९ अर्ब तीन करोड छ । आव सकिन २० दिन बाँकी रहँदा अर्थ मन्त्रालयले सडक तथा पुल निर्माणतर्फको निर्माण व्यवसायीलाई दिनुपर्ने १३ अर्बको भुक्तानी रोकेर राखेको छ ।

महालेखा परीक्षकको कार्यालयको ६१औँ वार्षिक प्रतिवेदनअनुसार यस्तो शीर्षकको बजेटमा रकमान्तरको सीमासमेत लागू नहुने भएकाले बजेट अनुशासन पालना नहुने जोखिम बढी छ । बजेट तर्जुमापूर्व नै अनुमान गर्न सकिने शीर्षकमा समेत अबन्डामा ठूलो बजेट राख्ने र वर्षान्तमा रकमान्तर गर्ने परिपाटी रहेको प्रतिवेदनले औंल्याएको छ । यस्तो परिपाटीलाई नियन्त्रण गर्नुपर्ने प्रतिवेदनले सुझाव पनि दिएको छ । बजेटको आधारभूत सिद्धान्तअनुसार अबन्डामा बजेट राख्न पाइँदैन ।

छुटमा...

भएको छ । ५ सय ९३ रोपनी जग्गा खरिद गर्दा प्रतिरोपनी १ लाखका दरले राजस्व बुझाएको भए पनि बास्तविक कारोवार १० लाख प्रतिरोपनीका दरले भएको थियो । यो प्रकरणमा तत्कालिन प्रधानमन्त्री नेपाल, तत्कालिन भूमि सुधार व्यवस्था मन्त्री डम्बर बहादुर श्रेष्ठ, सचिव छविराज पन्त र मन्त्रालयमा जग्गा हेर्ने उपसचिव हुपेन्द्रमणी केसी संमलग्न रहेको प्रष्ट रूपमा देखिएकाले छानबिन समितिले दिएको सुझाव प्रतिवेदन लुकाइएको छ । तत्कालिन भूमि व्यवस्था अभिलेख विभागका महानिर्देशक केशरबहादुर बानियाँले माधव नेपाल नेतृत्वको मन्त्रिपरिषद्को बैठकले गरेको निर्णय कानून विपरित भएको भन्दै आपत्ति जनाए पछि उनलाई सरूवा गरेर त्यतिबेला मन्त्रालयमा जग्गा शाखा हेर्ने सह-सचिव जितबहादुर थापालाई महानिर्देशक बनाएर उनी मार्फत नै सबै काम फत्ते गरेका थिए । यी सबै कारणहरूले गर्दा त्यसबेलाका प्रधानमन्त्री माधव नेपाल, भूमिसुधार मन्त्री डम्बरबहादुर श्रेष्ठ, सचिव छविराज पन्त र महानिर्देशक थापा र जग्गा शाखा हेर्ने उपसचिव हुपेन्द्रमणी केसी माथि तत्काल अनुसन्धान गरी उनीहरूलाई कानूनी दायरामा ल्याउनुपर्छ ।

महानिर्देशकलाई...

भएको प्रष्ट रूपमा देखिन्छ । नेपाल प्रधानमन्त्री रहेको बेला डम्बर बहादुर क्षेष्ठ भूमि सुधार तथा व्यवस्था मन्त्रि थिए भने छविराज पन्त सचिव र हुपेन्द्रमणी केसी उपसचिव रहेका र उनीहरूकै सेटिङमा त्यो कारोवार भएको थियो । जग्गा बिक्री गर्न मालपोतत विभागका तत्कालिन महानिर्देशक केशर बहादुर बनियाँले जुन उद्देश्यले जग्गा किनिएको थियो । सोहि उद्देश्यका लागि प्रयोग गर्नुपर्ने अडान लिएका हुनाले मन्त्रिपरिषद्ले उनलाई सरूवा गरेर जितबहादुर थापालाई महानिर्देक बनाएर काम फत्ते गरेको थियो । मन्त्रिपरिषद्को निर्णयका आधारमा पतञ्जलीले प्रतिरोपनी १ लाखको मूल्यमा काष्ठमाण्डप विजनेस होमलाई ३ सय ५३ रोपनी जग्गा बिक्रि गरेको थियो । २०६६ चैत्र १८ गते तत्कालिन प्रधानमन्त्री नेपालले पतञ्जलीको सिलान्यास समेत गरेका थिए । यसरी माधव नेपाल प्रधानमन्त्री रहेकै बेला ललिता निवास जग्गा काण्ड भएको थियो । नेपाल नेतृत्वको तत्कालिन सरकारले ललिता निवास र पनौतीमा हदभन्दा बढिको जग्गा बिक्रि गर्न दिएर मुलुकलाई ठूलो आर्थिक नोक्सानी पुऱ्याएको भए पनि नेपाललाई भने आज सम्म कानूनी कारवाही हुन सकेको छैन । सत्ताको आडमा अनेक काण्डमा मुछिएका नेपाल अहिले पनि सत्ताकै आडमा बसेर आफुलाई कसैले पनि कारवाही गर्न नसक्ने उद्घोष गरीरहेका छन् ।

राजदूतकै...

तिन पटक गठबन्धन फेरीसकेका छन् । २०७९ पुष १० गते नेकपा एमाले सहितको गठबन्धनबाट प्रधानमन्त्री बनेका दाहालले २ महिना नपुग्दै नेकपा एमाले संगको गठबन्धन तोडेर २०७९ फागुनमा नेपाली कांग्रेससंग गठबन्धन गर्न पुगे । कांग्रेस सहितका अन्य दलको गठबन्धन नेतृत्व गर्दै दाहालले १ बर्षसम्म सरकारको नेतृत्व गर्दा विभिन्न देशका राजदुत नियुक्ती गरे । २०८० फागुनमा कांग्रेस समेतको गठबन्धन तोडेर फेरी नेकपा एमाले सहितका गठबन्धन गर्न दाहाल बाध्य भए । कांग्रेस संगको गठबन्धनमा रहँदा कांग्रेस, जसपा नेपाल, एकीकृत समाजवादी लगायतका दलका समर्थकहरूलाई राजदुत नियुक्ती गरियो ।

पछिल्लो समय तिनै राजदुत मध्यका ११ देशका राजदुतलाई फिर्ता बोलाइयो । त्यसरी फिर्ता बोलाइएपछि पुनः नेकपा एमाले र अशोक राई तथा रास्वपाका समर्थकहरूलाई राजदुतमा नियुक्त गरिएकको छ भने रास्वपाले पाएका दुई देशका लागि राजदुत नियुक्ती हुने सकेका छैनन् ।अस्थिर सरकार रहेकै कारण राजदुतहरूले आफ्नो ४ बर्षे कार्यकाल कसैले अहिले सम्म पुरा गर्न पाएका छैनन् । राजदुत नियुक्त गर्दा कुनै मापदण्ड नअपनाइने र योग्य दक्ष्य भन्दा पनि राजनीतिक दलहरू लाई आर्थिक सहयोग गर्न सक्ने व्यात्तिलाई राजदुत बनाइने गरेका हुनाले त्यस्ता राजदुतहरूबाट मुलुकले आसा गर्न सक्ने कुनै सम्भावना नै देखिदैन् । पार्टीगत रूपमा राजदुतहरू नियुक्ती गर्ने हो भने राजदुतको सट्टा कांग्रेसदुत, एमालेदुत, माओवादीदुत, रास्वपादुत भनेर नियुक्ती गरे भइहाल्यो नी । किन राजदुत नामकै बेइजत गर्ने ? न्यायधिसहरू पनि भागवण्डा लगाएर नियुक्ती गर्ने हाम्रो देशका पार्टीका मान्छे बाहेक अन्य स्वतन्त्र योग्य दक्ष भएपनि पार्टीगत नियुक्ती पाउने सम्भावना नभएकाले गर्दा योग्य र दक्ष व्याक्ति विदेश पलायन हुने सम्भावना बढेर गएको छ । अब यस्तो भागबण्डाको राजनीतिक त्याग्नु पर्दछ तब मात्र राजदुतले ४ बर्ष कार्यकाल पुरा गर्न सक्छन् ।

चट्याङबाट बच्ने उपाय

- बिजुली चम्केको बेला सचेत र सतर्क रहौं,
- विद्युतीय तरङ्ग टिप्न सक्ने धातुजन्य र भिजेका वस्तुबाट टाढा बसौं,
- विद्युतीय उपकरण बन्द गरौं,
- घर तथा भवनमा अर्थिङ्गलगायतका सुरक्षात्मक उपाय अपनाऔं,
- बिजुली चम्केको केही समयसम्म पानी परेको क्षेत्रमा ननिस्कौं,
- सकेसम्म घरभित्रै झ्यालढोका बन्द गरेर सुक्खा ठाउँमा बसौं,
- सकभर अग्लो स्थानमा नबसौं ।

नेपाल सरकार
विज्ञापन बोर्ड

सर्पले डसेमा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू

- सर्पले डसेका व्यक्ति आत्तिन सक्छन्, सान्त्वना दिऔं,
- आफ्नो नजिक सर्पदंश उपचार केन्द्र कहाँ छ ? जानकारी राखौं ।
- सर्पले डसेका व्यक्तिलाई तुरुन्त अस्पताल वा सर्पदंश उपचार केन्द्र पुऱ्याऔं,
- सवारी साधनमा घाईतेलाई बसाएर सर्पले टोकेको ठाउँलाई मिलेसम्म मुटुको सतहभन्दा तल पारी लैजाऔं,
- झारफूकलगायतका गलत परम्परागत उपचार विधितिर नलागौं,

नेपाल सरकार
विज्ञापन बोर्ड

सम्पादक/प्रकाशक : देवेन्द्र चुडाल • कार्यालय : बुद्धनगर, काठमाडौं • फोन : ४७९०२९५, मो. : ९८४१२५४८८५ • इमेल : devendrachudal@gmail.com • मुद्रण : सुनगाभा प्रिन्टिङ प्रेस, बागबजार